

Увесь сьвет
паўстай на абарону
Тані Хомы.
Старонка 2.

№ 45 (451) 2 сіння 2005

www.nn.by

наша Ніва

П Е Р Ш А Я   Б Е Л А Р У С К А Я   Г А З Э Т А

Байцоўскі клуб
па-беларуску.
Старонка 21.

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Каб гарантавана атрымліваць газэту. Газэту «Наша Ніва», як і 12 іншых незалежных выданняў, не ўключылі ў падпісны каталог на 2006 год. Каб і надалей гарантавана чытаць газэту: 1) дашице на адрес Рэдакцыі свой дакладны паштовы адрес і тэлефон, 2) пералічыце на рахунак «Нашай Нівы» ахвяраваныне на выхад газэты. Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызываюцца купляць газэту ў шапіках. Реч у тым, што ўлады могуць спыніць і распаўсюд незалежнай прэсы праз «Саюздрукі». У звестках пазначайце адрас, на які мусіць дасылацца/дастаўляцца газэта, паштовы індэкс, пры наяўнасці — код пад езду, пры магчымасці — нумар тэлефона. Тыя, хто дашле свае каардынаты ў Рэдакцыю, будуть атрымліваць выданьне — праз пошту ці іншым чынам — нават калі б яму прыйшлося друкавацца за мяжой і распаўсюджвацца самастойна. **Дэталёва пра сітуацыю — старонкі 13—14.**

Мілінкевіч робіць прэзыдэнцкую работу

Яшчэ на стаўшы прэзыдэнтам, Аляксандар Мілінкевіч дасягнуў поспехаў на дыпламатычнай ніве. Ён сустрэўся ў Вільні з прэзыдэнтам Валдасам Адамкусам і накіраваўся ў Кіеў, дзе 1—2 сіння адбываецца саміт «Украіна-Эўразія». Старонка 3.

У НУМАРЫ

Закон Сухарэнкі: якім будзе адказ

Юрист Юры Чавусаў: Пры першай жа крымінальной справе па гэтых артыкулах — крымінальная справа супраць падазронных асобаў у судах Эўропы. Старонка 6.

Галоўныя памылкі апазыцыі

Калі апазыцыя хоча перамагчы, яна мусіць пераканаць грамадзянаў, што будзе кіраваць лепей за ціперашні рэжым. Замест гэтага пакуль яна старанна

палахае людзей рэвалюцыямі, піша палітолігі Нэйлос Прэкявіч.

Старонка 7.

Банкір зь бел-чырвона-белым сцягам

Роля тых, хто «за кадрам»: з маскоўскім банкірам-беларусам Андрэем

Макагонам гутарыць. Зыміцер Бартосік.

Старонка 12.

Зыбіты Рычард Смольскі

26 каstryчніка ва ўласным пад'яздзе быў моцна зыбіты Рычард Смольскі — рэктар Беларускай акадэміі

На прадпрыемстве ўведзеная «златая акцыя», дзяржавы заблякаўшы прыход на завод японскага інвестара з канцэрну «Каджінва». Ціпер праблемнаму прадпрыемству прашануюць «пакласыц акцыі на стол». Гаспадарчае жыццё — старонка 8.

«Для мяне слова Міхайлава былі прайтай культурнага расізму»

Тадэвуш Горн адказаў прэ-службе Эўрапейскага гуманітарнага юніверсітэту. Старонка 2.

Юбілей, адсвяткаваны ў падпольі

Беларускаму ліццю 15 гадоў.

Старонка 6.

Левым вокам: «Пяяучы дыскрэдзіттар»

У кантэксце набываючага моц артыкулу Крымінальнага кодэкса «Дыскрэдзітатыя Рэспублікі Беларусь» сымналізуе: нехта Ксенія С., выступаючы на «Эўрапеані», нанесла шкоду нашай дзяржаве. Фэльетон Леліка Ушкіна — старонка 24.

Газэта «Наша Ніва» шукае

кур'ера —
распаўсюдніка
для працы з 1
студзеня. Праца
для мужчыны,
найлепш — з
уласнаю

Аплаты высокая.
Звесткі пра
сябе дасылайце

на э-адрес
nn@promedia.by,
факс 284-73-
29 або паштовы
адрес: а/c 537,
220050, Менск.

Галоўныя памылкі апазыцыі

Калі апазыцыя хоча перамагчы, яна мусіць пераканаць грамадзянам, што будзе кіраваць лепей за цяперашні рэжым. Замест гэтага пакуль яна старанна палахое людзей рэвалюцыямі. Піша Нэрыос Прэкявічус.

Свежым вокам зірнуць на рыторыку і тактыку беларускай апазыцыі: такую прапанову зрабіў палітолог Нэрыос Прэкявічус часопіс «ARCHE». Пойны тэкт дасыцінага артыкулу можна прачытаць у нумары часопісу, што выйде на наступным тыдні. Мы ж прапануем з яго тры выцінкі, у якіх аўтар аналізуе:

— перадвыбарная абяцаніня падыходзіць на ўзоры праграмага артыкулу Анатоля Лябедзькі;

— падрыхтоўку да выбараў, якіе апісвае Аляксандар Мінікевіч;

— і першую буйную палітычную акцыю пакангрэсавай апазыцыі — Дня салідарнасці 16 кастрычніка.

Фантастычныя абяцанкі

Каб перамагчы, апазыцыя мусіць пераканаць грамадзянам, што будзе кіраваць лепей за цяперашні рэжым. З якой жа праграмай выступае беларуская апазыцыя? Погляды Анатоля Лябедзькі былі выкладзеныя перад Кантролерам дэмакратычных сілаў у артыкуле «Куды ты прыйдзеш, Беларусь». Час зыўлення артыкулу і яго зъмест съведца, што ён выступае перадвыборнай праграмай прынамсі АГП. А з улікам таго, што менавіта А.Лябедзька ўзнаўчалі Нацыянальны выкананы камітэт — магавы цэнтэр, адказны за выпрацоўку праграмы адзінага кандыдата — яны праектуюцца на пользу апазыцыі.

Гэты тэкт поўны адмаўленняў («не існуе забаронай і аблежавання на мастацтва і культурную спадчыну іншых краін»), хоць адмаўленыне адмаўленыне — тыўпа абарончая тактыка. Ён пабудаваны на дыхатаміх: «выхырастаем на пілешце на пізене, а на тайніне сургаты». Такія прыёмы падкрэсліваюць супрэцістаўленын. Але яны маюць і побочны ёфект — адштурхоўваюць чытчыю, якія не толькі драматычна ўспрымаюць цяперашнюю сітуацыю. У выніку яны могуць не прынесьці і пранавананага бачання будучыні.

Проблема Лябедзькага credo яшчэ і ў тым, што аўтар ужывівае пімат малаводных або абстрактных тэрмінаў, якія пляжка спалучыць з эмачыйнымі вобразамі: «напатэнцыя», «навацынка», «капіталаізація», «ініціатыўнае креатыўнае» — усё гэта загадкі для паспялітага чытача. Апагеем неефектыўнага дыскурсу трубы прызначыла фразу «Банкі маюць агульнапрынамсі інвестыцыйную рэйтингі». «Мне цікжа рабіць абацульненныя након узроўню беларускай аўдыторыі, але я ўтрубынешы, што гэты сказ зразумеюць менш як 5% літоўцаў», — піша Прэкявічус. А тыя, хто зразумее, падумаюць,

што аўтар, напэўна, меў на ўвазе рэйтингі крэдытных.

Іншы недахоп тэксту — у навязванні клішэ: «Лініянар — памочнік і партнёр грамадзяніна». Клішэ — сродак паразумеіць з незычліва настроенай аўдыторыі. Але ж клішэ никога николі не падпітурхне зъмяніць погляды.

Артыкул перапоўнены абяцаннямі лепілага жыцця — яны сустрэкаюцца нават часцей, чым у прамовах презыдэнта. Аднак А.Лукашэнка спалучае свае абяцанкі з мінусамі і сучаснымі падзеямі. Мроі ж лідэра апазыцыі падвісаюць на паветры — ён не пратыкае практичных заходаў, якія б пепратваралі мрою ў рэальнасць.

Возьмем заявы: «40% беларусаў звыкае вячраваць у рэстаранах», «за мяжой адтачывае... 30% беларускіх сем'яў». Яны наўрад ці стасуоцца з тэзісам «рост цнаў — на болей за 2% у год», бо нерэальна разылічваць на такое рэзкае павелічэнне аўтамаў спажывання пры захаванні стабільных цнаў. Таксама няпроста спалучыць разыўці ёсць сацыяльных праграмаў і павышэнне пэнсіяў са зынжыненем падаткаў — мантрай лібралінай апазыцыі.

У артыкуле трапіліца нямала фантастычных заявў, напрыклад, з галіны сельскіх гаспадаркі: «Ураджай збожжавых не 25 цга, а 100 цга». За апошнія 10 гадоў такі прадукцыйны аўтар не дасягнаў ніводнай крана ЭЭЗ. А Лябедзька падае гэта за рэалістычную мэту.

Усялякая мара мае сэнс у той ступені, у якой яна абіраеца на рэчайсць. Дапамагае ператварыць мрою ў рэальнасць толькі зварт да практыкі.

Можна па-разомні тлумачыць, чому ў звязах лідэраў апазыцыі зъўлююцца неабгрунтаваныя мроі і фактычныя недакладнасці. Прычынай можа быць жаданне павялічыць палітычную актыўнасць выбараў, расплатіць ў іх пачуцьці нацыянальнай годнасці. Аднак зварт да эмоцый аўдытаўры траціць эфектуўнасць, калі разам з ім не прананоўца канкрэтныя рапніны.

Пустыя пагрозы

Гэта былі перадвыборныя абяцанкі. А што з падрыхтоўкай да пранесу галасавання?

Вось чаго чакае кандыдат ад Адзінай дэмакратычных сілаў (аўтар цытуе паводле інтэрнэт-форуму з Аляксандрам Мінікевічам 8 кастрычніка): «Рэальнага падліку галасу» на будзе. Цэнтравыбаркам аўтарыюсе лічбы, па якіх ажадаюцца, што выйграў Лукашэнка, прычым у першым туры». Гэтая заява ўзьнімае шматлікія пытанні. Па-першое, як апазыцыя даведаецца, што вынікі сфальшиванія? Кандыдат на гэта пытанне не адказвае.

Ці магчыма папрэдзіць фальсифікацыю? Пранавананыя мэтаўды нельга называць удалымі: «Сяб-

ры камісіяў... атрымаюць панярэджанын аб tym, што фальсифікацыя — эта парушэнне канстытуцыі, за якое давядзенца несці крымінальную аказнасць». Пагрозы, не падмацаваныя рэсурсамі, — пусты гута. Гэта, напэўна, ведае і сам кандыдат. А зрабіць іх рэалімітабельнымі можа толькі народная падтрымка, прынамсі, із меншай за ту, што маюць улады.

Акцэнт на фальсифікацыях стварае ўражанне, што апазыцыя можа любыя афіцыйныя вынікі

Шматкротна падтрыманая апазыцыяй упэўненасць у фальсифікацыі вынікаў і зварт да публічных акцый пратэсту могуць двойчы пашкодзіць ёй.

абяўсціць несапраўднымі і перайсыць да масавых акцый. Іншымі словамі, мэта апазыцыі — не заваяваць галасы, а мабілізаваць актыўнасць: «мае шанец прысьці да людзей і сказаць ім прафуду, умацаваць іх дух і паменішыць страх». Аднак гэтыя мэты, дарма што ўзаемавзвязаныя, ўсё ж істотна адрозніваюцца. Шматкротна падтрыманая апазыцыяй упэўненасць у фальсифікацыі вынікаў і зварт да публічных акцый пратэсту могуць двойчы пашкодзіць ей: адахочваваць галасаваньці апанэнтыўныя ўлады — які сэнс, калі ўсё адно сфальштуюць? — а выбараўцы, якія вагаюцца, убачаюць у апазыцыянэрах парушальнікаў парадку.

Беларуское грамадзтва, як і большасць іншых, аддае перавагу эвалюцыйным зменам, а не рэволюціям. Свайм разнагамі пра палітычныя перавароты апазыцыйныя лідэры палахоюць тых, хто

яшчэ не зрабіў свайго выбару — між тымі акурат іх пазыцыя адгарывае ключавую ролю ў палітычных зменах. Але каб іх пераканаць, трэба мець што прананаваць ім. Не рэвалюцыю ж.

Кампанія на практыкы: Дзень салідарнасці

Дзень салідарнасці — 16 кастрычніка — падтрымка наўгароднай вайсковай дыктынатуры ў Аргентыне ў 1983 годзе маткі «злынкіх» левых актыўнікаў раз на тыдзень збираліся на супрападпісаныя прэзыдэнцікам палац і патрабавалі звестак пра сваіх дзяцей. Некаторыя з мэцяў таскама «злынкі», але ўрад быў вымушаны аблежаваць рэпресіі. Кабегам немагчымы было выдаваць за ворагаў. Дыя культурнай традыцыі не прымала пепрасыду маці. Па-тρоці, матыўбы руху мелі афарбоўку гуманістычную, а не палітычную, таму жанчыны спачувала грамадзтва.

У чым розніца паміж беларускім і аргентынскім віпадкамі? У Беларусі колькасць «злынкіх» парадунальна невялікая — між тымі Аргентыне людзі «злынкі» тысячамі. Розніца ў маштабе рэпресій упільвае на грамадзкі дэвер да заяву пра «злынкенні». Да таго ж, аргентынскія «злынкі» паходзілі з ніжэйшага сярэдняга слоў або выказвалі яго інтарэсы, тады як беларускія «злынкі» належалі да вузкай групы палітычнай інтэлектуальнай эліты, таму шырокі люд значна менш склонны атасамляць сябе з імі. Урэшце, інфармацыі пра «злынкі» у Аргентыне патрабавалі амаль выключна іх блізкія сваякі. Датычна палітваз-

яй у Беларусі і Аргентыне выяўляюцца прыкладна тыя самыя адрознені.

Расцеяная атака малымі сіламі

Сапраўды, каб выклучыць съявітло і запаліць съвечку, на трэба вялікіх фізічных выслітак. Аднак гэтае дзеяньне звязанае з візуальнай ідэнтыфікацыяй прыхільнікаў апазыцыі. Чаго людзі ў сътукаў аўтарытарызму звычайна ўнікаюць. Выйсці на плошчу ў горыце лягчэй, нягледзячы наставаць зъўмнаную з гэтых рэзыкі.

Трэба адзначыць, што варыянты паводзінай датычна акцыі выразна асымэтрычныя (удзел — бяздзеянінне), а значыць, улады апініцца ў прывілеяваным становішчы: кожнае акно, дзе не гарыць съвечкі, будзе расчытвачаць людзімі як знак падтрымкі ўраду.

Дзень салідарнасці — у страгтічным пляне памылка, бо ініцыятары не ўлічылі на агульнаструнікі «злынкі», якія слаўнікі, а не палітычныя, замест таго как скандызаваць іх там, дзе можна было б дасягнуць ляжкайной перамогі. Яна можа прывесці да вынікаў, супрацьлеглых чаканамі, — дэмамістрыяцыя слабіны выкліча эфект «прычапнога вагону»: людзі скільнія падтрымліваць той бок, які, на выгляд, у большасці, піша Прэкявічус.

3 Новага году «ARCHE» будзе выходзіць штогод

У часопісе — аналіз палітычных і культурных тэндэнций, гісторычныя адкрыцці, нон-канфармістская літаратура. **Падпісны індэкс** часопісу «ARCHE» 00345. Гэтае часопіс «ARCHE» ўсёды, дзе гучыць наша мова.

Перамога непазыбежная, але неабавязковая

Галоўныя памылкі беларускіх аналітыкаў, якія ні на кога не спадзяюцца, але пры гэтым вераць у перамены. Аналізуе **Алесь Кудрыцкі**.

Славацкі фонд «Поніці» працтвае выучальці Беларусь. Гэтым разам спэцыялісты скіравалі ўвагу на калектыўную думку беларускіх палітычных мысльяроў. Ад 3 да 17 верасня быў аптытаны 31 палітолаг ды сацыёлаг, які з дзяржаўных, так і з недзіржайных структураў. «Поніці» паспрабаваў разгледзець беларускіх экспертаў па пасобку пад мікраскопам, а ўсім гуртам у падзорную трубу, прычым з адваротнай боку. Гэта дазволіла скласці агульнуюную каршыну ладу думак гэтай часткі нацыянальнай інтэлектуальнай эліты. Эксперты выказалі сваё бачанье знадворных і ўнутраных фактараў, якія ўпільваюць на палітыку краіны. Вынікам стала справа здача «Патэнцыял зменаў ці саслізванне ў канфармізм: будучыя трэнды беларускай палітыкі».

Расея перадусім

Палітолагі і сацыёлагі аднаголосна лічаць, што самы важны знадворны фактар, які вызначае беларускую палітыку, — дачыненіні з Расеяй. І складаныя асаўбіствы дачыненіні Лукашэнкі ды Путіна гэтаму не перашкода. Але пры тое, што беларускі рэжым строга кантролюе эканоміку, супрацоўніцтва паміж дзівлюма краінамі будзе ў асноўным развязвацца ў вайсковай сферы. Зрэшты, гэта задавальняе Лукашэнку, які развязвае эканамічныя сувязі ня ў цэлым з Расеяй, а зь яе рэгіёнамі, якія маюць вялікую ступень незалежнасці ў пытаннях замежнай гандлю. Перамога Аранажавай рэвалюцыі ва Украіне выклікала шок у расейскіх эліт і ўзыяла сірод іх папулярысціца Лукашэнкі як «моцнага арэшка».

Расея падтрымае апазыцыю?

Пакуль ситуацыя ў Беларусі не замінае дачыненінім ЭЗ ды Расеі. Таму апошнія наўрад ці будзе спрыяць скіданню рэжыму. Але ўсё можа зьмяніцца, калі Расея ўвойдзе ў Сусветную гандлёвую арганізацыю, аслабіваў калі вырашыны сътушы ў Беларусі зробіцца адной з умоваў събродства Расеі ў СГА. Такога дэйсвнага варыянту беларускія аналітыкі не выключаюць. Тому эксперты лічаць, што Масква трymае ў кішэні варыянт супрацоўніцтва з апазыцыяй у 2006 г., пагатоў гэта можа адчыніць перад ёй цікавыямагчысці. Па-першым, супрацоўніцтва Расеі з апазыцыяй можа аслабіць супрацоўніцтва паміж ЭЗ ды ЗША ў пытаннях дэмакратызацыі Беларусі. Па-другое, Расея можа нават пасварыць міжсобу єўрапейскія краіны паводле стаўлення да беларускага пытання.

Шэршт рэспандэнтаў выказалі меркаваныя, што Расея можа падтрымашь альтэрнатыўнага кандыдата, калі ён гарантует абарону ўсіх геопалітычных і эканамічных інтарэсаў. Разам з тым эксперты адзначаюць, што такі кандыдат будзе месьць мала шанцаў перамагчы на выбарах. Многія рэспандэнты мяркуюць, што Лукашэнка мае дастаткова моцную падтрымку ўнутры краіны, каб на месьці пільней патрэбы у дадатковай дапамозе з боку Расеі. Эксперты ня вераць у

финансаванне апазыцыі з боку расейскіх алігархаў — на гэта трэба маўклівая санкцыя Крамля. Толькі адзін рэспандэнт выказаў думку пра тое, што ў Расеі ёсьць моцныя групы, якія маюць пізуні интэрэс у зменах у Беларусі.

33 на можа і на хоча

На думку большасці рэспандэнтаў, 33 на мае німагчымасці, ні жадання спрыяць зъменам у Беларусі. Незалежныя эксперты называлі ёўрапейскую дамогу неефектыўнай. Рэспандэнты

падтрымку 30—35% выбарчыкаў, каб сцьвердзіць сябе ў якасці рэальнаў. У такім выпадку нават рэжыму давядзенца з ёй лічыцца, а людзі ўбачаць рэальную альтэрнатыву. І тады ўжо можна будзе рабіць пляны на сапраўдную перамогу.

Спушчанье ў канфармізм

Калі апазыцыя ня здолеет сцьвердзіць сябе ў якасці рэальной альтэрнатывы рэжыму, дык скільнасць беларусаў да канфармізму будзе ўзмаксцяцца.

«Арміца»

ўзкладаюць надзею на стварэнне ў ЭЗ «прабеларускай кааліцыі», чыё ядро можуць скласці Польшча, Чэхія, Славаччына ды краіны Балтвы, да якіх пазней дадулачца і некаторыя старыя сабры ЭЗ (кучэй за ўсё — Нямеччына, Швэцыя, Данія і Брытанія).

Большасць экспертаў указываюць на патрэбу ў захаванні супрацоўніцтва ў рамках Адзінай эканамічнай прасторы нават паслы съходу Лукашэнкі — шанцы на інтэграцыю ў ЭЗ у Беларусі ў наступны 15 год мізэрных. Гэта думка аналітыкаў выклікае жаданне пасправачца, аслабіваў калі ўлічыць дынаміку адносін ЭЗ з якісці Македоніі.

Перамога без перамогі

Надзея на Аранажавую рэвалюцию эксперты ня маюць. Многі з іх указваюць на тое, што дзякуючы прапагандзе Ўкраіна зрабілася для беларусаў кучэй страшнай, краінай-нідзудай. Хоць гэта, байдай, сіла ўплыву лукашэнкаўскай прапаганды на іх саміх.

Але эксперты ня лічаць абавязковай на толькі рэвалюцию, але нават і перамогу на выбарах-2006. На іх думку, апазыцыі будзе дастаткова атрымаць

У грамадстве расце страх, да таго ж рэжым купляе ляляльнасць насельніцтва ў абліені на адносную эканамічную стабільнасць. Грамадзянне пасіўна прымакаюць рэжыму, а для маладога пакаленія якое ня бачыла нічога іншага, ён ужо зрабіўся жыўой рэальнасцю. Таму будучыя Беларусі паслья Лукашэнкі можа адрознівацца ад іншай, якую ўзяўляюць сабе апазыцыйныя лідэры.

З дапамогай пагрозаў і дабротай Лукашэнка здолеў разыўці кіраўнічы эліты патрыятызм. Яна насталькі байка страціў свой дабрабыт, што адмалуе любыя зъмены — ці то перамогу апазыцыі, ці то канчатковы саюз з Расеяй. Яна, як ніхто іншы, зацікаўлена ў стабільнасці рэжыму і застанецца пасіўнай нават тады, калі на яе пачне ціснучы грамадства. Некаторыя аналітыкі мяркуюць, што рэжым у тым ці іншым выглядзе працягне існаваць нават паслья таго, як сыдзе Лукашэнка.

Паступовае падзенне рэжыму

Многія аналітыкі адзначаюць, што ў грамадстве ўсё-такі існуе патэнцыял для зъменаў. І здзесьніць іх дапамогуць новыя мэханізмы мабілізацыі грамадз-

ца. Прыклад — дэмонстрацыі пасля рэферэндуму 2004 г., якія былі арганізаваныя біз значнай падтрымкай з боку лідэраў палітычных партый. Усё большую ролю пачынаюць адгырываць і рост «інтелектуальнай апазыцыі» ў краіне, а таксама тое, што рэжым зрабіўся аб'ектам палітычнага гумару і народнага фальклёру, што съведчыць пра паступовую страту ім сваёй легітымнасці ў валах грамадства.

Аналітыкі не выключаюць нечаканага разыўці падзеяў. Рызыкту для рэжыму могуць уяўляць нечаканыя эканамічныя зъмены, напрыклад падзенне цэнаў на нафту ці разкі рост курсу доляра, што не дазволіць рэжыму стрымца свае аўянанні.

Эканамічна стабільнасць можа трапіць пад пагрозу ў выпадку ўваходжання Расеі ў СГА, пасля чаго Беларусі даведзенца набываць энэрганосцібыты па больш высокіх цэнах.

Апазыцыя дрэнная, але рэжым яшчэ горшы

Некаторыя эксперты ўсё-такі лічаць зъмены магчымымі. І патэнцыйныя саюзікі на падставе вяртаных краін да дэмакратыі з'яўляюцца людзі з вышэйшай адукцыяй, сярэдняя кляса і жыхары вялікіх гарадоў. Якія вераць у ліберальную капштоўнасць, але зусім не абавязково падтрымліваюць АГП. Яны размаўляюць па-расейску, але не адмаўляюць беларускай мовы і маюць пачуцьцё нацыянальнай гонасці. Яны гатовы падтрымліваць альтэрнатыву, але ў цішарыні момант ня могуць яс ідэнтыфікаўца.

Аналітыкі мяркуюць, што апазыцыя мусіць знайсці такі падыход, пры якім гэтай групе даведзенца падтрымка апазыцыю хана б як найменшае зло.

Вузкаглядства

Аўтары справа здачаюць вузкуюсць ды павярхённасць погляду беларускіх аналітыкаў што да будучага месца краіны ў Эўропе. Уваходжанне ў Эўразію разглядаецца як адзінай стратэгічнай мэта. Зусім мала ўвагі надаецца аналізу дачыненняў у рамках краін ГУУАМ ці пэрспэктыўам супрацоўніцтва Беларусі з Балтыйскім. Аналітыкі мала цікавіцца проблемамі энэргетычнай бяспекі краіны.

«Поніці» не бяз подзвігу адзначае, што аналітыкі фактычна не разглядаюць ЭЗ як патэнцыйнага партнера Беларусі, тым больш іх інструмент яе дэмакратyzацыі, і гэтак шмат рэфлексуюць аб расейскім фактары. Яны амаль махнулі на ЭЗ рукой у пляне падтрымкі зъменаў у краіне. Між тым Эўропа толькі пачынае дзеяніца з беларускім кірунку.

Памылка экспертаў

Сама галоўнасць, што паказала аптымізм — нашы аналітыкі могуць памыліцца. За памяцьца да выбараў адзінага кандыдата ад апазыцыі рэспандэнты выказалі зблішчага пэсымістичныя меркаванні. Яны ні верылі, што адзіні кандыдат будзе вылучаны. Але, наступнай меркаваньню абсалютнай большасці экспертаў, Кантрэс прайшоў без ўспеху. Відаць, нават выдатныя беларускія палітолагі ня рэдкі схільныя думаць «пад упывам БТ», што замінае ім бачыць ясную пэрспективу.

Закон Сухарэнкі: якім будзе адказ

Юрыст Юры Чавусаў: Пры першай жа крымінальнай справе па гэтых артыкулах — крымінальныя справы супраць падазронных асобаў у ўзурпійскіх судах. Толькі гэтак можна стрымыць ператварэнне Беларусі ў таталітарную дзяржаву.

Папраўкі ў Крымінальны й Крымінально-правасудны кодэксы, прынятые 25 лістапада ў першым чытанні на пасяджэнні палаты прадстаўнікоў, уводзяць крымінальную адказнасць за «дэскредытацию Рэспублікі Беларусі» і «заклікі да дзеянняў на шкоду Беларусі». Гэтак у савецкі час іншадумцаў каралі за «антысавецкую агітацыю». Юрысты і праваабаронцы бачаць у съешнія прынятых акце спробу запалах грамадзтва.

Законапраект прыйдоў на разгляд ад Лукашэнкі 23 лістапада з пазнакам «тэрміновы», а ўжо 25 лістапада яго рэкламаваў дэпутат кіраўнік КДБ Сыцяпан Сухарэнка. «Уражвае цынізм, з якім усе гэта робіцца: улада нават не спрабуе хаваць, што ўсё адбываецца ў суязі з будучымі прызыднікамі выбарамі», — кажа праваабаронца з Беларускага Хельсинкскага камітэту Алег Гулак.

Што дадалось? Артыкул 193-1 «Незаконная арганізацыя дзеянісці грамадзкага аб'яднання, фонду альбо ўдзел у іх дзеянісці»: за ўдзел у ліквідаваных ці прыпыненых арганізаціях паграждае штраф, альбо арышт да 6 месецоў, альбо пазбаўленне волі да 2 гадоў. Той, хто выйдзе з такай арганізацыі й дапяне на яе «органы», вызваленца ад адказнасці.

Юрыст Валянцін Стэфанович (ліквідаваны «Праваабарончы

цэнтар «Вясна») кажа, што ад гэтага артыкулу падцергніць актыўную моладзь — найперш сябры незарэгістраваных «Маладога фронту» й «Зубра». Есць пагроза і праваабаронцам да іншым прадстаўнікам ліквідаваных арганізацій: іны пазбаўляючы агентыфікацыі й могуць дзеянічнаць толькі як фізічныя асобы.

Юрыст Юры Чавусаў займаецца абаронай незарэгістраваных грамадзкіх арганізацій: «Мы цяпер рабім усё, каб распачаць працэс масавай рэгістрацыі беларускіх арганізацій за мяжой. Гэта не вырашае проблемы цалкам, але дазваляе прынасіці ідэнтыфікацію сябе як легальнай арганізацыі. Калі нехта кажа, што ён сябры Беларускага Пушманаўскага таварыства, зарэгістраванага ў Польшчы, то ніхто іншы можа прымусіць яго адмовіцца ад гэтага: статут арганізацыі ў Польшчы дазваляе прымаць беларускіх грамадзян. І павінна быць рэакцыя міжнароднай супольнасці, бо гэта — стварэнне таталітарнай дзяржавы з палітычнымі артыкуламі ў Крымінальным кодексе. Адказ мусіць быць адкватным: пры першай жа крымінальнай справе па гэтых артыкулах — крымінальныя справы супраць падазронных асобаў у ўзурпійскіх судах. Прыцягнення да адказнасці ад імі незарэгістраваных арганізацій не было нават у Са-

Новым законам Сыцяпан
Сухарэнка зарабіў на новую
унагароду.

вецкім Саюзе — была «антысавецкая агітацыя». Але дзеянічніц нефармальныя згуртаванні, аб'яднанні накшталт «Талакі». Апошні раз на тэрыторыі Беларусі крымінальны перасылед за незарэгістраваную грамадзкую ініцыятыву быў у 1930-я гады на тэрыторыі Польшчы — за дзеянісці ад імя Камуністычнай партыі Заходній Беларусі».

У арт.293 арышт да 6 месяцаў альбо пазбаўленне волі да 2 гадоў прадугледжваецца за «навучанье ці іншую падрэчтку асоб для ўдзелу ў масавых беспадрадаках альбо фінансаванні таких дзеянінь».

Арышт да 6 месяцаў або пазбаўленне волі да 2 гадоў замацаванае і ў арт.342 за «навучанье ці іншую падрэчтку асоб для ўдзелу ў групавых дзеянінях, якія груба парушаюць грамадзянскі парадак, а таксама фінансаванні ці іншага матэрыяльнага забесьпчэння такай дзеянісці». У ін-

тэрвію агенцтву Reuters кіраўнік КДБ назваў міжнародных фундатарапітакі дзеянісці: «Гэта амэрыканскія Нацыянальны фонд у падтрымку демакратыі, Міжнародны рэспубліканскі інстытут, размешчаны ў Польшчы. Ўсходнесўрэйскі демакратычны цэнтар, фонд імя Сыцяпана Батуры, польска-амэрыканскі Інстытут демакратыі ва Ўсходній Эўропе».

Чавусаў кажа, што першых крымінальных спраў варта чакаць менавіта па гэтых артыкулах: «Цяпер уся адукцыйная дзеянісці, у тым ліку і навучанне незарэгістраванага асбара, будзе жорстка спыніцца. Калі мы сеяны навучаем незрэгістраванага асбара, які зарэгістраван у афісі партыі, гэта адукцыйная дзеянісці. Уладам даводзіцца шукніць нейкія прычыны: пажарыкі вылікаць і г.д. Цяпер гэта будзе крымінальны артыкул! Да таго ж, ў Законе пра экстремізм дасеща вельмі широкае тлумачэнне экстремісцкай дзеянісці. Цяпер у палаце прадстаўнікоў ляжыць дакумент, які прадугледжвае, калі пазбаўленне волі да 25 гадоў пазбаўленне волі за такую дзеянісці».

Заклікі да замежных дзяржаў, замежнай ці міжнароднай арганізаціі «з'дзейсніць дзеянін на шкоду вонкавай бісінесаці Беларусі, яе сувэрэнітэту і тэрытарыяльнай індынітасці, — якія зымічаюць такія заклікі», папяціць за сабой арышт ад 6 месяцаў да 3 гадоў. Распаўсюджванне такіх заклікі пра СМІ павілечвае кару — пазбаўленне волі ад 2 да 5 гадоў.

«Ноў-хаў беларускага рэжыму» называе А.Гулак новы артыкул Крымінальнага кодэкса — «Дэскредытация Рэспублікі Беларусі». Арыштам да 6 месяцаў альбо пазбаўленем волі да 2 гадоў будзе карацца «перадача замежнай дзяржаве, замежнай ці міжнароднай арганізаціі заведама хлусливым звестак пра палітычнае, эканамічнае, сацыяльнае, ваеннае ці міжнароднае становішча Рэспублікі Беларусі, прававое становішча грамадзян Рэспублікі Беларусі ці яе органаў улады».

Рэжым здыме маску. Больш

няма прыцінення па эканамічных пытаннях, іншыя права-

парушэнні на тэра

шукніць

Крымінальны артыкул

Крымінальны артыкул</p

люстра дзён

Юбілей Ліцэю

Беларускі ліцэй адсвяткаў сваё 15-годдзьдзе ў падпольі.

Святочныя мерапрыемствы адбываліся на працы трах дзён у прыватным доме ў прыгарадзе Менску. Ліцэйсты (на фота) хадзілі ў хатніх тапачках. Іхны башкі і выкладчыкі наадварот быly падкрэслены строгія — чакаліся высокія госьці.

Першы дзень уклічуаў у сябе ўрачысту цырымонію, прэс-кафэрэнцыю, наукоўска-практычныя канферэнцыі вучніў і выкладчыкаў ды сутэрчу з від-сылікам Эўрапарламенту Янушам Анышкевічам.

Павітані ліцэя і яго выкладчыкаў прыехалі прастайкі Віленскага гуманітарнага ліцэю, які гасцініца прымала ўсіх ліцэистаў. Госці з Вільні аздначалі важнасць Коласаўскага ліцэю не толькі для Беларусі, але і для Эўропы. Яго прыклад выразна падкрэслівае значнасць агульначалавечых

Музэй гораду Менску ды Сахараўскі інстытут аздоміліся заніць будынак, які належыць Ліцэю. Там атабарыцца суд Цэнтральнага раёну.

варгасціці — права на якуюную адукацию на роднай мове, у прыватнасці.

На прэс-канферэнцыі гаварылася пра гісторыю Ліцэю ад самага пачатку, калі ён быў патрэбны маладой дзяржаве, і пра змаганье за Ліцэй у апошнія гады. Сыяня аднаго з пакояў дому была завешана граматамі, якія выдатнікі ўстановы атрымалі за посыпехі на рэспубліканскіх алімпіядах, у тым ліку за подпісамі міністра адукации і яго намеснікаў. Ни гэта, ні пазытыўныя для Ліцэю вынікі шматлікіх праверак не запісілі Міністэрству адукации ў 2003 г. закрыць Ліцэй у «мутах аптымізмістичных навучальна-научных практэсах». У законікі памішканіны Ліцэю ў хуткім часе разъмесцілі суд Цэнтральнага раёну. Музэй гораду Менску ды Сахараўскі інстытут аздоміліся заніць будынак.

Дырэкцыя ліцэю аздначыла проблемы з памішканінімі для заніціцца па хімі і фізыцы.

Затое ў навучэніцца ёсьць выдатна абсталіваны камп'ютарны кабінет, дзе яны выдаюцца сваю газету «Трыпутнік». «Мы не здомасі і не складлем руکі, пакуль у нас будуць наборы вучні». Выпускнік Ліцэю Максім Руслець і прэзыдэнтка вучнёўскага самакіравання Аленка Сіцова пабаяці і надалей прыходзіць да сваіго будынку. «Няхай адбудуваюць, тым прыямней

нам будзе туды вярнуцца!»

Канферэнцыя наўчаніцца выявіла сур'ёзную закранутыя тэмай. Вось пералік некаторых называў: «Сучасны стан і перспектывы беларускага экспарту ў краіны Эўразіі», «Калійныя солі Беларусі і сіверту», «Недавомая вайна 1654—1667 г.» ды інші.

Завяршэннем першага святочнага дня стаў візит від-сылікам Януша Анышкевіча. У Менску ён наведаўся на VIII Форум «Эўрапейскае суседства Німеччыны і Беларусі: замежная палітыка, эканоміка і грамадзтва», але знайшоў час, каб павітані ліцэю

стай і іх выкладчыкаў са сьвятам. «Я дзякую вам, іх настаўнікам і башкам за іх мужнасць. Мы рады быті прымымі вас у Польшчы і, калі будзе патрэбна, заўсёды чаляем. Але лепей бытакой патрэбы не было».

У наступным годзе адбудзеца першы выпуск ліцэистаў, якія прыйшлі ўжо ў неадыцайны Ліцэй. Два гады дзяець вучыліся па кватэрах, хавалі ад знаемых супрацьдуе месца вучобы, каб не запісіцца башкам. Але гэта было для іх не перашкода. А таму — «Мы былі, ёсьць і будзем!..».

Сямён Печанко

Рэдактар «НВ» Іосіф Сарэдзіч.

«Народная воля» заклікала чытачоў падаваць у суд

У нумары «НВ» за сераду надрукаваны ўзор пазоў, з якім, папярэдне заўпінішы, чытчы газеты могуць звязацца ў суд. Такім чынам калектыву газэты працягвае змаганьне за права выдавацца і дзяносіць сваё выданье да чытачоў. У адпаведнасці з

законам аб абароне правоў спажыўцоў па пазоўных заўпінішы, чытчы газеты могуць звязацца ў суд. Пазоўная заява падаеща ў суд па месцы жыхарства ў двух экзэмплярах (копія — для адказчыка), таксама

яе можна ўручыць на прыёме дзяжурнаму судзьдзю альбо накіраваць па пошце заказным пісцом.

Па гэтых заівах можна звязацца з просьбай на конкретнага, каб у інтарэсах пазоўніка ў справе ўдзельнічаў практор, альбо звязацца па юрдычнай дапамогу ў разгіяніальны абароне правоў спажыўцоў.

Першым з такім пазовам звязаўшыся юрыст Гары Паганяйла.

СП

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

Збыцьцё дзеячаў інтэлігэнцыі стала ў апошнія гады звычайнай справай. пацярпелі прадэспар Мальдзіс, акадэмік Гарэцкі Й. Бабосаў, рэжысёры Хашчавацкі й Мазынскі, мовазнайца Цыхун. У грамадстве пануе культ сілы, а не закону. У выніку Беларусь выйшла на трэцяе месца ў сувеце па колькасці зняволеных на душу насельніцтва.

Мікола Бугай

Зьбіты Рычард Смольскі

Позна ўвечары 26 кастрычніка па ўласным падзеі, быў мнона збіты Рычард Смольскі — рэктор Беларускай акадэміі мастацтваў. Як сведчыць яго дачка Хрысціна, ён атрымаў сур'ёзныя пашкоджанні галавы і цяпер ляжыць у ад-

ной з менскіх больніц. Стан башкі дачкі характарызуе як цяжкі. «Асоба пісці, што здэйснілі напад на Рычарда Смольскага, не ўстаноўлены, але вядомы, што актыўна праца па іх вышуку», — кажа начальнік аддзелу дзязманія Фрунзэн-

скага РУУС Віктар Жукаў. Доктар мастацтвазнаўства Рычард Смольскі кіруе Акадэміяй з 1997 г., звязаўшыся старшынём Саюзу тэатральных крытыкаў. Некаторы час узначаліваў рэспубліканскую экспертную камісію па прадухленні праўнага пакладаў практэсах, гвалту і жорсткасці.

Сяргей Будкін

На лініі трайбусы-забойцы

За апошні час у Менску зарэгістраваны два выпадкі электратраўматизму ў трайбусах. Першы скончыўся трачтінам — ад атрыманых пашкоджанняў першакурсніца пэдунівэрсітэтту імя М. Танка памерла на месцы. У другім выпадку ахвяру пашкоджанай у трайбусе ізаляціі выратаваў іншы пасажыр. Студент пятага курсу БНТУ атрымаў электраапаекі рук.

Па фактах здарэвніцкіх правадзіцца праўнік. Трайбус, пры пасадцы ў які загінула студэнтка, стацьця ў дэпо №4, да якога належыць, другі ж працівасць вазіць пасажыраў. Прычым кіроўца трайбуса, які быў сведкам апошніга здарэння, ня выйшаў пашкавіцца лёсам панірелага, а прадоўжыў рух па маршруце.

Некаторыя пасажыры і раней заўважалі, што трайбусы час ад часу «б'юцца токам» пры пасадцы і высадцы. Уся справа тут у ўдзенках электрычнасці на металічны корпус, якія могуць здаранца пры парушэнні ізаляціі пісці пра трайбусе, вы гэтага няк не адчуеш — удар токам магчымы толькі пры адначасовым контакце з металічными дэталамі трайбуса і зямлі. Узімку становішча пагарашоць вільготнасці і асабліва соль, якой дарожнія службы пасыпаюць дарогі, — яна павялічвае токаправоднасць і, трапляючы ў вузлы трайбуса, павышае імавернасць ўзечак. Спэцыялісты ня рапаць пасажырам у мокрым абутку дакранацца голымі

камі, стоячи на зямлі, да металічных канструкцый трайбусаў. Больш бысцячны ў гэтым пляне беларускі машины новых мадэляў, якія выпускаюцца з сярэдзіны 1990-х гадоў: у іх частка выскакавальнага электраабсталявання размешчана на даху, а не пад падлогой. Да таго ж яны не такі амартызаваны.

Паведамлены пра ўдары токам у трайбусах зродзікі прыходзяць і з абласцных цэнтраў, аднак здарэнне не з летальным выходам зарэгістравана ўпершыню: адиграваў ролю фатальны збег акаличнасці.

Сямён Печанко

Спэцыялісты ня рапаць пасажырам у мокрым абутку дакранацца голымі рукамі, стоячи на зямлі, да металічных канструкцый трайбусаў.

КОНСОНОВСКАЯ ГРАДА БЕЛАРУСИ

Паразытізм па-магілёўску

Абвесткі з агромністай лічбай 26 у чорным коле звяліся ў Магілёве пры канцы тыдня.

Неабізнанаму люду здалёк здаецца намек на новы варыант Дня салідарнасці, што шыпер адзначае ў памяць зынікльых відомых людзей Беларусі. Месяц таму горад трывожна гудзеў: што такое «шаснацца»? Практычна кожная вуліца была размалювана гэтай лічбай. 16 не замазвалі, не зьдзіралі, да сёньня лічба заставае на дамах.

26 павіялася як прагац таемнай магіі лічбай — такі самы дызайн, толькі да-далося трохі тэксту. Людзі, якія выкарыстоўвалі брэнд-лічбу апазыцыйнай акцыі, ўжо абпіраюцца на той розглагол, які мела акцыя салідарнасці. Тэкст на аўтывае начальства, побач з атлінамі клуб змантажаваў металічныя каркасы двух агромністых фантас-тычных насякомых, якія падпіраюць шыльду на ўходзе.

Аляксей Башкоў,
Магілёў

сторчавшиеся» кіслотнікі. Аказваеца, што рэкламуеца канцэрт электроннай музыкі, на які запрашаеца паспаліты люд. Яго праводзіць мясцовы клуб «Мэтро» — сэмгент буйной камэрцыйнай структуры, што аб ядноўвае два начынія клуба, некалькі крамаў і рэкламную газету.

Фанаберты і беспрынцыпавасць — у найкім сэнсе адметны рысы той рэкламнай палітыкі, якую праводзіць гэтая міні-імпрыма. Начын клуб «Мэтро» месціцца ў адным з будынкаў на стары жытні вуліцы Малой Садовай — цяпер Ленінская — у дому, які вылучае скульптурная кампазіцыя з двух атлінай, што падпіраюць балкон. Не зважаючы на гарадское начальства, побач з атлінамі клуб змантажаваў металічныя каркасы двух агромністых фантас-тычных насякомых, якія падпіраюць шыльду на ўходзе.

Смачная наліванка ў Дышлядах! «Наліванка» на Койданаўшчыне завуць кілбасу-крывянку.

СЪЦІСЛА

Займеў горад галерэю маствацтва

Мастакі марылі пра яе не адзін год. Нарэзкі аблыканкам даўзвол на пераабсталяванне пад галерэю маствацтва будынку былога дзіцічага садка, што падлізу Дому саветаў. У найбліжэйшы час гэта экспазіцыя будзе дапоўнена творамі Уладзімера Басалігі, Уладзімера Садзіна ды У.Хадаровіча.

Міхась Тычына, Слуцак

Шцодрыя італьянцы

З усіх гарадоў-пабрацімаў найбольшую карысьць Ворна мае ад італьянскага гораду Бандэна. Хоць насельніцтва там у восем разоў меншэ, чым у горадзе на Дніпры, у Італіі

адпачылі сотні дзяцей-сірот з Аршанскай да Андрэсўчынскай школ-інтэрнату. 12 дзятак займелі там других бацькоў. Італьянцы, якія апякуюцца аршанскімі дзецьмі, працягваюць сачыць за іхнім лёсам і пасыль

паўнапечця. Так, адзін бандонавец купіў дзяўчынке, якая на раз адпачывала ў ягонай сям'і, кватэру на 18-годзінзе. Дзяржава на падобныя падарункі гаротнікам, на жаль, ня здатна.

што съведчыць даныя аб мізэрных надоях малака, якія друкуюцца ў мясцовай газэце. Непашматлікімі гаспадаркамі, дзе надайваюць ад каровы звыш 10 літраў малака, звязліўца Аршанская птушкафабрыка ды прадпрыемства «Штоўц» (былы капглас імя Чапаева, узяты на 50 гадоў у аренду нямецкай фірмаі). А ў гаспадарцы «Смаліяны» ад каровы атрымалі ўсіго 2,5 літра малака. А традыцыйная зімовая бяскорміца яшчэ наперадзе.

Яўген Жарнісек, Ворна

Казападобныя каровы

Відаць, кіраўнікі аршанскіх сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, у адрозненіі ад калег з суседняй Шклўскага раёну, прыліпкамі не займаюцца. Пра

Кастуся Харащэвіча. Вылучаючы партрэты славутых сінёў Башкайўчыны. Гэта найперші калектыўны партрэт «грамадоўцаў» на чале з Тарашкевічам, партрэт дырэктара маладачанскае гандлёвася школы (дзе падчас Другой сусветнай вучыўся сам Харащэвіч) Барыса Кіта, партрэты саброў і пашчанікаў аўтара — гісторыка Міколы Ермаловіча і краязнаўца Генадзя Каханоўскага. На выставе былі прадстаўлены і пэйзажы, выкананы ў пізанавальнай калярыстычнай манеры мастара, якую мастак Мікола Аўчыннікіў парапуяў з гучаннем аргана. Выставка будзе працаваць увесну снежань.

Сяргей Макарэвіч, Вілейка

ТЭНДЭНЦЫ

Бяскрыўдныя фантазіі пра лепшае жыцьцё

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Беларусы ў празе да халавыя ня лепшыя і ня горшыя за астатніх. Пра гэта съведчыць лятарэнны бум, што ахапіў нашы грамадзін. «Ваша лято», «Суперліто», «Спартліто» — рэкламуючы ў СМІ, адмысловыя квіткі можна набыць дзе за ўгодна: у шапіках, на пошце, у лодзей на спэцвопраты. Абіцянка нечуваныя, па наших мерках, выйгрышы выкіпкаюць і недавер, і жаданыне імгнення абагаціцца.

У заможных краінах лятарэй цікавіцца найперш ніжэйшая слага мадзітва, багатая лішні раз падумаюць, што рэзыкаўца нават адным эўра маючы шанц 1:1000. У нас за ўдачай ганяноцца і аспіранты, і міліцянты.

Ажыятах вакол лятарэй і іх колькасць правакујуць пытанні: хто за ўсім стаіць, куды ідуць атрыманыя ад продажу сродкі і, самае галоўнае: ці варта гуляць з дзяржавай у азартныя гульні?

Арганізацый лятарэй — грашаварэчавых, імгненых, лічбавых — займаеца РУП «Беларускі лятарэр», заснаванае прэзыдэнцім дэкрэтам №6, што мае ў кожнай вобласці дачыненію філію. Калі тыраражны лятарэй яшчэ даюць надзею раптам разбагаціць, то імгненна ўдача насыціроўка. Такі квіток мае сэрыйны нумар і два замалываючыя фарбай сэкторы: адзін — з імаверным выйгрышам, а часцей паведамленнем «Паспрабуй яшчэ», другі сціраеца ў прысутнасці спэцыяльнай камісіі. І тут узыкае пытанні: што зрабілі ў першую чаргу — нанесці на ваш билет, з якога вы спадзіваліся атрымаль 5 млн, фарбу ці выйгрыш сэрыйны нумар?

Прыгаворы фонд лятарэй — 45—50%. Адны з іх прыносяць дзяржаве 20 млн рубліў («На скрыжаваннях Эўропы»), другі («Ваша лято») — 250 млн у адным розыгрышы. Паводле словаў арганізатораў, прыбылі накіроўваюцца на фінансаваныя фізкультуры і спорту, ліквідацію вынікаў стыхійных бедзтваў, аказыянне дапамогі

малазбісцячным грамадзінам, ахову навакольнага асяроддзя, помніку гісторыі, а таксама іншымі мэтамі, якія вызначаюцца дэкрэтамі і указамі прэзыдэнта. А сабіўніць нацыянальнай лятарэй, акрамя памерай прызы, у тым, што яна робіцца адной з крыніц патаўненых бюджету, які нельга пракантроліваць. А недавер падтаграваеца масавымі выпадкамі добрахвотна-прыムусовага распаўсюджвання лятарэйных білетаў на прадпрыемствах. Дзяржава, у асобе арганізатораў лятарэй, і не хавае сваіх мэт, і стаўлення да сваіх грамадзін: «Несумненна адно: лятарэй — гэта магчымасць хоць на імгненне вызваліцца ад штодзённых турбот, паддаўшыся цалкам бяскрыўдным марам пра лепшае жыцьцё, а шмат для гэтаў маўры ператвараюцца ў реальнасць...» Удачы!

«Аляксандра і Канстанцін» у новым абліччы

Па «Эўрабачаньні» «Аляксандра і Канстанцін» ператрываюць кіпіны і пачалі ўсё з нуля. У новым альбоме яны зьяўлююцца ў новым абліччы.
Піша Сяргей Будкін.

Я размаўляю з Аляксандрай і Канстанцінам у менскай кавярні. Яны заўсёды адкрытыя ў размове, але патрасілі абмінуць палітыку і «Эўрабачаньне». Тым на менш, абмікоўваючы новы дыск і беларускі шоўбізнес, мы ўсё роўна няўхільна натыкаемся на «забароненую» тэму.

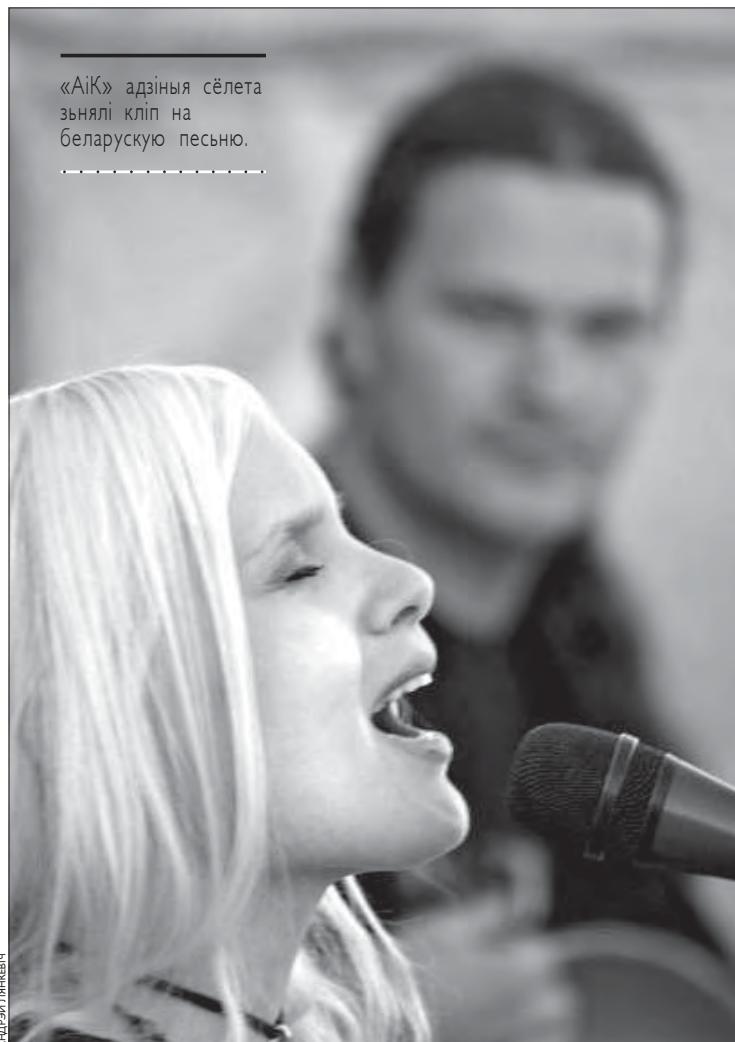
Гісторыя дэту падзяляеца на два перыяды — да Стамбулу і пасля. «Нам давялося расплачвацца за чужы неірафесіяналізм, але нас гэта добра загартавала», — кажуць яны. У час падрыхтоўкі да фэстывалю «AiK» трапілі ў аўтааварыю. Прэсі тады паведаміла, што яны не пацярпелі, аднак у Косцы быў пералом трох касцьцей, у Сашы — пашкоджаны твар. Праз дзень яны ўжо стаялі на здымачнай плошчы. «Я пабываў у скуры ўлюбёнаага пэрсанажа — Айвэнга», — згадвае Канстанцін.

З таго часу, як глядачы БТ прагаласавалі за «AiK» на адборы на «Эўрабачаньне-2004», музыкам прыйшлося прывычацца да новага для сябе статусу. Замест начных бараў Барыса і Менску іх запрашалі выступаць на VIP-вечарынах (адыграві на вяселлі Макса Мірнага) і буйных канцэртэрах (сумесна з Русланай яны гратлі ў Львове перад саракатысячнай аўдиторыяй). Але пасля пройгрышу началася й цкаваньне — па сёння раз-пораз у прэсі кідаюць крытычныя стрэлы.

Каб дакаць самім сабе і слухачам, чаго яны варыя, «AiK» зачынілісі ў студыі. Балазе, Міхail Фінберг, можа, наймацней падтрымаў дэут пасля «Эўрабачаньня». Праца ў нацыянальнім аркестры не абмікоўвала творчай свабоды. Альбом, які мае працоўную назву «Па-за аблокамі», — плён году пошукаў.

Паводле прызнаньня «AiK», яны пайшлі на зміненне стылю дзеля пашырэння аўдиторыі: ад інтymных камэрных твораў сігнуну ў этна-ф'южн — больш танцевальны кірунак. «Ня хочам быць шырокаводомы ў вузкіх колах». Сама душа прасіла ўскладніння аранжыровак, больш яркай палітры».

Акрамя беларуск- і ангельскамоўных песьні, у альбоме ёсьць і песьня пап-літўскі — «Антыліпа», з якой дэут стаў ліўрэтам на фэстывалі «Palangos gaida 2005». Але база — беларуская этніка — засталася. «Нават у ангельскамоўных песьнях мы захоўваем бела-

Андрэй Лінненч

рускі пачатак. У пройгрышы «Stairs of Separation» чувашы мэлёдыя «Лівоніхі», а ў «Money & The Mountains» гучыць акарына — падарунак нашай магілёўскай прыхільніцы. Той факт, што «AiK» адзінна сёлета зъянлі кліп на беларускую песьню, гаворыць сам за сябе.

Аляксандра і Канстанцін плююць разам ад 1998. Датуль Канстанцін іграў у гурце «SamGrey», а Аляксандра скончыла музычную школу па класе фартэліна. Яна пераможца конкурсу «Зорная ростань». Выйдзанне альбому «За ліхімі за марозамі» падтрымаў БелАЗ. У аркестры Фінберга ад 2002. Рэліз альбому «Па-за аблокамі» запланираваны на студзень.

Пасъядоўнік Сокалава-Воюша

На фэсцэце «Бардаўская восень» у Бельску-Падляскім ураджэнец Вялейкі Зыміцер Казлоўскі трапіў на вочы да прадусэра Ігара Зныка. Цяпер 20-гадовы бард прыхуеца да напружанай працы.

— **Зыміцер, якія ўражанні ад фэсту?**

— Фэстываль насамрэч аказаўся невялічкім. У Беларусі ладзіцца больш маштабны фэст. Але мерапрыемства кляснае тым, што яно арыентавана на беларускамоўную культуру, прычым

маладую. Толькі адзін удзельнік, Уладзімер Цанунін з Вялейкі, прадстаўляў старэйшае пакаленіне.

— Чаму сёлета на «Восені» ня быў абвешчаны галоўны ляўрэт фэсту?

— Гэта пытанье на дзве часткі. Першыя — пра съвед-

чыць пра ніжэйшы ўзровень у прагунаўні зь мінулым годам.

— Табе была зроблена пра-
панова аб супрапоўніцве з
боку прадусэра Ігара Зныка.

— У найбліжэйшы час мяр-
куеца зрабіць запіс. Яшчэ на-
ведаю, наколькі можна гаво-
рыць пра альбом, але гэта будзе працоўны запіс. Таксама гаворка ідзе пра тое, каб узімку паканцэртаваць у Польшчы.

— **Прямо пра песьні?**

— Песьні дзеля юнія на дзве
часткі. Першыя — пра съвята-

цию ў Беларусі, аб свабодзе,
вольным жыцці. Іншыя песьні —
рэзум над сваім існавань-
нем, над сэнсам жыцця.

— **Хто з бардаў пасъядоў-
ваў на твою творчасць?**

— Найбольшы ўплыў Андру-
ся Мельніка — найбольш ягоных съпевав чуць ўжывую і частва сустракаўся зім. Таксама я сябе часам успрымаю пасъядоўнікам Сержку Сока-
лава-Воюша.

Гутарыў
Сяргук Макарэвіч

СЪНЕЖАНЬ

1 — 50 гадоў з дня нараджэння Уладзімера Ванцзівіча (1955), наўкоўца ў галіне машынабудаваньня, сябра Нью-ёрскай акадэміі науک.

7 — 50 гадоў з дня нараджэння вэсіляра Віктара Вараў'ёва (1955), заслужанага майстра спорту.

10 — Міжнародны дзень правоў чалавека.

10 — 75 гадоў з дня нараджэння паэта Міколы Арочкі (1930).

11 — у 1955 у Лёндане адкрыты помнік на магіле ўдзельніка Слуцкага паўстання Лівона Рыдлеўскага.

14 — 100 гадоў з дня нараджэння міколяя ў фітапатоліга, акадэміка АН БССР Мікалая Дарожкіна (1905—1993), ляўрэата Дзяржпреміі СССР за сэлекцыю картоў бульбы.

16 — 100 гадоў з дня нараджэння опэрнага съпевака (барытон) Мікалая Сирдабава (1905—1990), народнага артыста Беларусі. Сярод яго арый была партыя Кастуся Каліноўскага ў аднайменнай опэры Д.Лукаса.

17 — 375 гадоў з дня смерці пісьменніка і рэлігійнага дзеяча Мікела Сматрыцкага.

17 — 100 гадоў з дня нараджэння кінарэжысёра й сценарыста, народнага артыста СССР Іосіфа Хейфіца (1905—1995), ураджэна Менску. Хейфіц — аўтар культавых савецкіх фільмаў «Дэпутат Балтыкі», «Чалец ураду».

25 снежня — Божае Нараджэнне ў каталікоў.

26 — 75 гадоў з дня нараджэння мастака Генадзя Івакіна (1930), які рабіў інтэр'еры музею Коласа ў Менску.

30 — 125 гадоў з дня нараджэння съпевака ў підагога Антона Баначыча (1880—1933), арганізатора опэрнай клясы ў Белмузэтхнікуме, Белкансэрваторыі. Сярод ягоных вучняў — Ларыса Александроўская і Соф'я Друкер.

Немалая роля ў посыпеху нашага съветлага беларускага «зайтра» належыць тым, хто застаецца «за кадрам». Яны на пішучу книгі, не займаюцца самі палітыкай. Але робяць для Беларусі на менш вялікія справы. Ураджэнэц Палацку Андрэй Макагон называе сябе эканамічным эмігрантам. У першай палове 1990-х ён скончыў эканамічны факультэт МДУ. Збудаваўшы банкаўскую кар'еру ў Маскве і прыняўшы расейскае грамадзянства, Андрэй застаўся беларусам. Летась ён стаў адным з ініцыятаў конкурсу на гістарычны раман. Зь ім гутарыць Зыміцер Бартосік.

«Ненадзейны» і «Пагоня»

Зыміцер Бартосік: Андрэй, ці часта
Вас мучыць настальгія па Беларусі?

Андрэй Макагон: У Маскве жыве багата беларусаў. У нас ёсьць грамада — Беларускае таварыства імя Скарыны. Мы ладзім розных мерапрыемстваў. Адзначаем штогод Купальле і Каляды, раз на два ці тры месяцы сутракаемісі з ногады якой-небудзь падзеі. Прыходзіць чалавек трыпцань, запрашае цікавых людзей з Беларусі. Да нас прыяжджае Ўладзімер Арлоў, Станіслаў Багданкевіч, Генадзь Саганович,

Жукі ў беларускім пасольстве

ЗБ: А ці былі цікавыя выпадкі, дзе прыходзіліся даказаць, што Вы на дужа расеец?

АМ: Самыя цікавыя выпадкі на беларускую тэматику, якія дзіўна, адбываюцца ў амбасадзе. Чатыры гады таму мяне запрасілі на съвята — Дзень Рэспублікі. Мне захапілася знайсці аднаго знаёмага, якія гауптнік. Я падышоў да супрацоўніка. Я спытаўшыся, спытаў па-беларуску, як мне знайсці гэтага чалавека. Карціна наступная: стаць жанчына сярэдніх гадоў,

Банкір

з нацыянальным съязгам

Віктар Шалкевіч, Лявон Баршчэўскі, Генадзь Бурдаўкін. На ўгодкі Аршанскае бітвы запрасілі Захара Шыбеку. Беларуская амбасада паастаўніцтва ў Маскве ўзвесціла, што ў апошні момант націпулі з амбасады — нам адмовілі. Давялося шукати запасны варыянт. На канцэрт прыйшло 300 чалавек, што для нас было нечаканасцю.

ЗБ: А што такое «Беларуская аўтана-мія»?

АМ: Калі пайшла хвала аўяднання з Рәсей, было створана багата беларускіх суполак, у якіх звязчайна ўваходзілі чыноўнікі, што мелі сувязь з Беларусью. Так яны стварылі рэгіональную афіцыйную установы, каб потым зарэгістраваць Агульнарэспублікай беларускую аўтана-мію Федэрациі беларускіх аўтана-мій (ФЭРА). Агульнарэспублікай беларускую аўтана-мію «Беларусы Рәсей». — **«НН»**. Увайшлі туды афіцыйныя беларусы, якіх падтрымлівае амбасада. Ня ведаю, каб яны нешта рабілі. Ходзяць на Дзень Рэспублікі — і ўсе.

ЗБ: Жыцці ў іх няма?

АМ: Я пра іх жыццё на ведаю. Мы ж ладзім усялякія пікеты. Падчас летнінія фэрэздэй зладзілі пікет наспৰце амбасады. Прыйшло шмат моладзі. Калі я яшчэ вучыўся, у нас была студэнцкая арганізація «Пагоня». Гэта былі студэнты з Беларусі, што вучыўся ў МДУ, — юрысты, гісторыкі, эканамісты, сацыялісты, з Інстытуту імя Баўмана прыяжджалі, цяпер студэнты з Беларусі на так шмат. Большасць з іх далаўчанаца да нашай грамады. У Маскве існуе першынство па футбоце сярод нацыянальных дыяспор. Там 24 каманды. Не было толькі беларусаў. Але цяпер мы ствараем каманду і ўжо ў зімовы кубак будзем гуляць.

вочы робяцца вялікім, разяўляеца рот, злесяціскунда здрэнцвенные. А потым яна гаворыць: «I'm sorry. Just a moment». І зыбгае.

ЗБ: А што за людзі ў Маскве прадстаўляюць сёняшніню Беларусь?

АМ: Мяне неяк запрасілі на сутэрчу зь беларускімі навукоўцамі ў амбасадзе. Я там такога наслухаўся... Іх супрацоўнік начаў неясны луху наконт таго, што мы — беларусы — разам з Расей змагаемісі супраць сусветнай сыміцкай змовы. Мы табе, маўліў, скажем сакрэтную інфармацыю. І на поўным сур'ёзе расказаў, што піядычна на беларуска-украінскім міжы быў затрыманы грамадзянін Ізраіль, які прыляпец з Хайфы ў Сімферопаль. І што ў яго быў з сабаю велим вялікі чамадан. Ен арандаў вялікі чамадан, на які прыхеадаў у Беларусь. На маё пытанніе, што у гэтym крымінальнага, яны адказалі, што ў гэтym чамадане было два мілённыя цікірныя матак каларадзкага жука. Ен палову з гэтага чамадана распілыў на ўсей Украіне, астатніе было падрыхтавана для нашай мірнай рэспублікі.

Таварышы нэрвуюцца

ЗБ: Але іншою няма болей месца, акрамя амбасады, дзе можна праявіць сваю беларускасць?

АМ: Часта адбываюцца спартовыя спаборніцтвы з удзелам беларусаў. Мы паастаўніцтва ў студэнтам ходзім на Кубак садружнасці па футболе. Раней ніколі на напыя сцягі никто не рэагаваў — нармальны сцяг і ўсе. А сёлета першы матч менскіх «Дынамаў» туляла з казахамі і якраз на гэты матч прыпала афіцыйнае адкрыццё. Былі людзі з амбасады, віц-мэр Масквы ды Міністр Пільцін. Пачалася гульня, я на бальконе — у манежы «Дынама» не было трэбун — даставаў сцяг. Сцяг быў даволі вялікі, а калі я яго апушыў уніз, ужо потым разумеў, што на бальконе болыши не было ніводнага сцяга, ніводнага транспаранта. Праходзіць хвілін піць, прыбягае нейкі

мужык у цывільнім і патрабуе, каб я прыбраў сцяга. Як высыветлілася — дырктор футбольнага клуба «Дынама» (блізкі да ўладаў бізнесмену Юрыю Чыху — **«НН»**). Я спытаў, хто ён тут у Маскве, каб замініць глядзець матч. Ен пайшоў. Праходзіць яшчэ пять хвілін. Нас ужо сабраўся пімат, побач мой маленкі сын, хлопцы павесілі яшчэ адзін сцяг. Прыходзіць ужо нейкі маўлады чалавек гадоў трыццаці, ад якога трошкі патыхае сірпантін, але ў суправаджэнні маёра міліцыі. Ен звяртаецца да гэтага маёра з патрабаваннем, каб мы знялі сцяга. Хлопец, як высыветлілася, быў супрацоўнікам амбасады. Ен запатрабаваў скласці акт аб хуліганстве — яны лічылі, што гэты флаг распальвае міжнародную варожасць. Нікага пратаколу складзену не было, але міліцыя папраўсіла, каб мы сцяга ня вешалі, а толькі трэсцім ім, калі насы заб'юць гол. Унізе сядзіць афіцыйная делегацыя і вельмі нэрвуюцца, калі бачыць увесе час перад вачыма гэтага палотніща. Цікава было тое, што маскоўскія беларусы стаялі з гэтым сцягам, а дынамаўці фанаты — з чырвона-зялённым. Ледзь да бойкі не дайшло. Гэта было вельмі непрыемна. Але калі прыяжджаюць хварэць іншыя людзі з Беларусі з «муслімскім» сцягам, дык потым яны садзіцца пад напы сцягі і ніколі ніякіх непазорынення не бывае.

ЗБ: Ці не здаецца Вам, што прыемна бывае беларусам на чужынне? Ведаю мно-га людзей, якія з палёткам пераходзяць на беларускую мову, як толькі пера-джаем мякі. Но супраўды, за беларускім КПП можна не баяцца.

АМ: У мене такога пачуцця няма. Я цяпер пачуваюся як эканамічны эмігрант. А чаму я тут, у Рәсей, адказ толькі адзін — я зарабляю гроши, каб праз нейкі час вярнуцца дадому і быць эканамічна незалежным чалавекам. Тады можна дазволіць, сабе рабіць тое, што я цяпер на Радзіме не могу рабіць.

Выпускнікі МДУ спачатку павярталіся дамоў, а потым, калі Лукашэнка прыйшоў да ўлады, зноў зъехалі ў Маскву ці Амэрыку.

Дапамагчы беларускай культуры

ЗБ: У Беларусі немажліва зарабіць та-кія гроши, якія Вы зарабіліце у Мас-ке?

АМ: Гэта значна лягчэй зрабіць у Маскве. З маіх знаёмых усе, хто скончыў МДУ, спачатку павярталіся дамоў, потым, калі Лукашэнка прыйшоў да ўлады, зноў выехали ў Маскву ці Амэрыку. Цікава, як едзеніць на ад-пачынак з між, знайсці там Беларусь. Я быў у Лёндане ў Аляксандра Надсанса, у Нью-Ёрку сутракаўся з Антонам Шукеліцем. У Лос-Анджэлесе — з сям'ёй Віньпіцкіх... Падчас размоў зь імі разуме-ць, колькі страціла Беларусь зь іхнім ад'ездам. Нядыўна мусіл прывезці парэшткі Дзяяніні сі Злучаны Штаты. Вось калі такое адбудзеца ў Беларусі, фактчычна, будзе падзеянне рыса пад грамадзянскай вай-ной, якая адбілася ў нашай краіне падчас Другой сусветнай. А цяпер траба хто як можа дапамагаць беларускай культуре. Ра-зам з Уладзімерам Арловым мы прыдумалі конкурс на напісаныя сучасныя гістарычныя прозы. Віктар Дзятліковіч стварыў цікавы сайт (www.maskva.com, — **«НН»**), дзе ёсьць наша дошка аб'яду, форумы, гістарычныя агляды. Сутракаюць вельмі цікавыя сайты беларусаў з іншых краінаў.

ЗБ: А дзе ў Маскве адвесці душу беларусу?

Алея Пушкіна. У апошні час зъявіліся беларускія рэстараны. Першы — недалёка ад Краснай плошчы. Але беларускія калярыт у іх сканчаюцца на мэнно. Другі — гэта «Крамбамбуля», калія — бывала віц-мэр Масквы на праспэкце Міру. Беларусы Масквы сутракаюцца таксама ў касцёле на сівяточнай імшы на Вялікі Дзень і на Божае Нараджэнне — незалежна ад таго, калікі яны ці праваслаўныя. Каб пачуць з вуснаў арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусеўчы зварат на чыстай беларускай мове: «Шаноўныя землякі, віншую вас са святам!»

Дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

1) Просім усіх чытачоў «Нашай Нівы»
як найхутчэй даслаць у Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.

2) Просім усіх чытачоў
да 30 сьнежня пералічыць на рахунак
газэты прыватнае ахвяраваньне з разыліку
6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыць
для выхаду і дастайкі газэты.

У блянку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце Ваш паштовы адрес. Не памылітесь ў адрасе, калі ласка. Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газэты на трох месяцы. Хто ж мае магчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на пайдугу.

Улічыце, што пры перасылцы грошай паштовым пераказам пошта зьбірае дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай празь «Беларусбанк» з Вас будуць дадаткова спаганяць 2%.

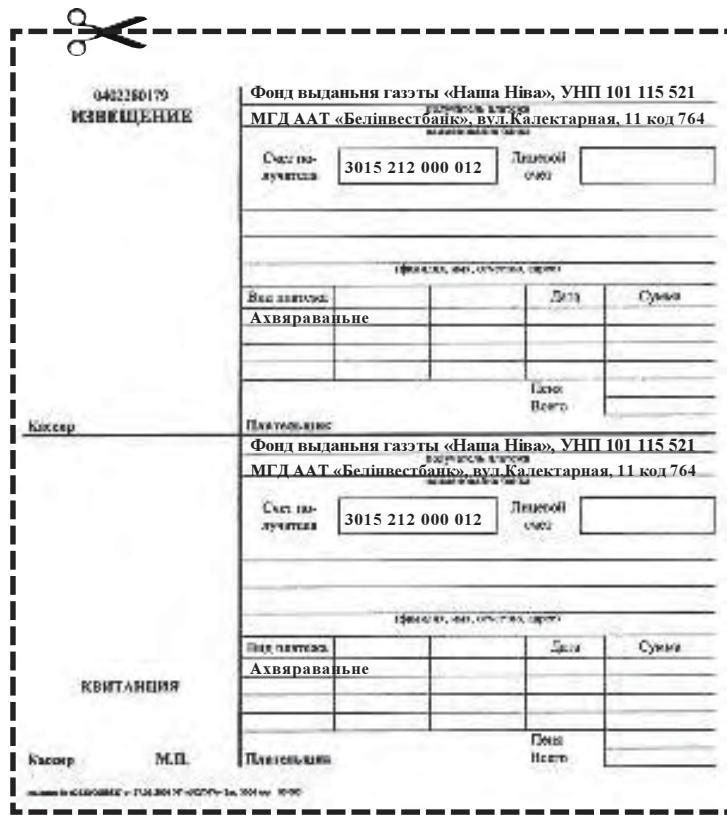
У «НН» у 2006 годзе Вы знайдзіце ўсе
навіны беларускага жыцця, аўтактыўную
інфармацыю і вострыя камэнтары
да актуальных падзеяў, а таксама абвесткі,
фэльетоны, літаратуру... Чакаюцца
скандалы, сэнсацыі і вострыя сюжэты.
Дык ахвяруйце!

Дзякую за ахвяраваньні на выданьне «НН»:

Ігры А-у ў Менску.
Вераніцы С-н у Менску.
Івану П-чу з Любанскага р-ну.
Міколу С-ку з Менску.
Вользе Ж-к з Горадні.
Ліўпіры М-н з Маріяў.
Аскольду Р-ку з Гомелю.
В.К. з Менску.
Юзэф Ш-ч з Валожынскага р-ну.
Вінцэнту Ш-чу
з Валожынскага р-ну.
Алесю Л-у з Астравецкага р-ну.
а.і.А. з Пінскага р-ну.
Барысу В-му з Баранавічай.
Аліне В-й з Баранавічай.

Сяргею Д-ку зъ Менску.
Антону Б-му зъ Горадні.
Жаныне П-хъ зъ Менску.
Аляксандру зъ Лельчыцкага
Юр'ю К-ю зъ Горадні.
Андрэю С-ву зъ Заслаўя.
Вадзіму Ж. зъ Менску.
Ірыне Б-к зъ Віцебску.
В.Л. зъ Менску.
І.Р. зъ Менску.
С.Л-ту зъ Барыускі.
Паўліну К-вой зъ Менску.
Андрэю Л-ку зъ Менску.
Наталія Б-най зъ Менску.
Валеру Б-ву зъ Менску.

Министерство связи Республики Беларусь № _____ (по реестру ф. 11)		Ф. 112																																
№ _____ (по реестру ф. 10)																																		
ПРИЕМ																																		
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Наименование предприятия или к - почтовая пачка</td> <td style="width: 30%;">Календарные шт. места подачи</td> <td style="width: 10%;">№ по ф. 5</td> <td style="width: 30%;">Сумма, вид услуги, подпись оператора</td> </tr> <tr> <td colspan="4">ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">(сумма прописью)</td> </tr> <tr> <td colspan="4"> Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 Куда р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белинвестбанк», [почтовый индекс и подробный адрес] вул. Калектарная, 11 код 764 От кого _____ </td> </tr> <tr> <td colspan="4"> Адрес: _____ (почтовый индекс и подробный адрес) </td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Л И Н И Я О Т Р Е З А</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> Министерство связи Республики Беларусь ТАЛОН к почтовому переводу На _____ руб. От кого _____ Адрес: _____ (почтовый индекс и адрес отправителя) _____ _____ _____ </td> <td colspan="2"> Министерство связи Республики Беларусь ИЗВЕЩЕНИЕ о почтовом переводе № _____ (по ф. 5) На _____ руб. Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 р/р 3015 212 000 012 Куда МГД ААТ «Белинвестбанк», вул. Калектарная, 11 код 764 (почтовый индекс и подробный адрес) Явиться за получением с _____ до _____ Отделение связи _____ </td> </tr> <tr> <td colspan="4"> Обведенное жирной чертой заполняется отправителем </td> </tr> </table>			Наименование предприятия или к - почтовая пачка	Календарные шт. места подачи	№ по ф. 5	Сумма, вид услуги, подпись оператора	ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.				(сумма прописью)				Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 Куда р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белинвестбанк», [почтовый индекс и подробный адрес] вул. Калектарная, 11 код 764 От кого _____				Адрес: _____ (почтовый индекс и подробный адрес)				Л И Н И Я О Т Р Е З А				Министерство связи Республики Беларусь ТАЛОН к почтовому переводу На _____ руб. От кого _____ Адрес: _____ (почтовый индекс и адрес отправителя) _____ _____ _____		Министерство связи Республики Беларусь ИЗВЕЩЕНИЕ о почтовом переводе № _____ (по ф. 5) На _____ руб. Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 р/р 3015 212 000 012 Куда МГД ААТ «Белинвестбанк», вул. Калектарная, 11 код 764 (почтовый индекс и подробный адрес) Явиться за получением с _____ до _____ Отделение связи _____		Обведенное жирной чертой заполняется отправителем			
Наименование предприятия или к - почтовая пачка	Календарные шт. места подачи	№ по ф. 5	Сумма, вид услуги, подпись оператора																															
ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на _____ руб.																																		
(сумма прописью)																																		
Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 Куда р/р 3015 212 000 012 МГД ААТ «Белинвестбанк», [почтовый индекс и подробный адрес] вул. Калектарная, 11 код 764 От кого _____																																		
Адрес: _____ (почтовый индекс и подробный адрес)																																		
Л И Н И Я О Т Р Е З А																																		
Министерство связи Республики Беларусь ТАЛОН к почтовому переводу На _____ руб. От кого _____ Адрес: _____ (почтовый индекс и адрес отправителя) _____ _____ _____		Министерство связи Республики Беларусь ИЗВЕЩЕНИЕ о почтовом переводе № _____ (по ф. 5) На _____ руб. Кому Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 р/р 3015 212 000 012 Куда МГД ААТ «Белинвестбанк», вул. Калектарная, 11 код 764 (почтовый индекс и подробный адрес) Явиться за получением с _____ до _____ Отделение связи _____																																
Обведенное жирной чертой заполняется отправителем																																		

Вторичное извещение
выписано _____
Плата за доставку
руб.

Подлежит оплате

Наименование предприятия	Дата	Номер	Сумма
--------------------------	------	-------	-------

(подпись)

РАСПИСКА ПОЛУЧАТЕЛЯ

Сумма

Получил _____ 200 _____ г.

(подпись получателя)

Оплатил _____
(подпись оператора)

Отметки (о досыпке, возвращении и причинах неоплаты)

Напечатано, вставлено
место получения
или
для перечисления

ЛИНИЯ ОТРЕЗА**ЗАПОЛНЯЕТСЯ ПОЛУЧАТЕЛЕМ**Для получения денег предъявите
это извещение и документ

Предъявлен

(наименование документа)

Серия _____ № _____

Выдан _____ г.

Кем _____

(наименование учреждения)

Паспорт прописан*

_____

Получатель _____

(подпись)

_____

*Сведения о прописке заполняются только при получении перевода "до востребования"

Оплатил _____

(дата)

(подпись)

_____

ЛИНИЯ ОТРЕЗА

Для письменного сообщений

Ахвяраванье

Зак. 51

Калі вы аднойчы
не атрымаецце «Нашай Нівы»,
гэта ня значыць, што газэта
перастала выхадзіць.
Гэта значыць, што вам трэба
знайсці новы спосаб
яе атрыманьня.

Каб гарантавана атрымлівач газэту

дашліце на адрес Рэдакцыі свой дакладны паштова адреса. Тыя, хто дашле свае
кардынаты ў Рэдакцыю, будучы атрымлівач выданыне — праз пошту ці іншым
чынам — нават калі б газэце прыйшлося друкавацца за мяжой і распаўсюджвацца
самастойна.

Гэта датычыць і тых чытачоў, што прызыўчайліся купляць газэту ў шапіках. Ня
маем гарантіі, што заўтра ўлады не забароняць «Саюздрукам» распаўсюд

незалежнай прэсы.
У звестках пазначайце адрес, на які мусіць дасылацца/дастаяўліцца газэта,
паштова індэкс, пры наяўнасці — код пад'езду, пры матчымацьці — нумар
телефона.

Адначасова просім кожную сям'ю чытачоў «НН» да 30 сіння пералічыць
на рахунак газэты прыватнае ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў на
месяц. Гэтага будзе досьць для выхаду газэты.

Т.: (017) 284-73-29, (029) 707-73-29, (029) 613-32-32
e-mail: nn@promedia.by
220050, Менск, а/c 537

Патрабуйце ўключэнья газэтаў у каталог

Зварот Сакратарыятu ГА
«Таварыства беларускай
мовы імя Ф. Скарыны»

Рашэнне спыніц падпіску на
шэраг выданын, што выдаоч-
ца па-беларуску, пазбяўляе бе-
ларускамоўных грамадзян краі-
ны матчымацьці атрымліваць аф-
цыйныя зарэгістраваныя газэты на
роднай мове.

Сакратарыят TBM выказвае
рашчустыя пратэст з прычыны
выключэння з эспубліканска-
га падпіснога каталогу газэт

«Наша Ніва» і «Рэгіянальная
газета» і звяртаецца да кіраў-
ніцтва Міністэрства інфармацыі,
РУП «Белпошта» з пратановай
спыніц спробы дыскрымінаваць
падпісніку па моўнай прыме-
це.

Мы звяртаемся і да грамад-
дзей Беларусі з закліком пры-
нцік актыўны ўдзел у абароне
сваіх прав на атрыманні ін-
фармаціі на дзяржаўнай мове.
Просім вас накіроўваць свае
лісты пратэсту на адрас генэ-

ральнага дырэктара РУП «Бел-
пошта» (пр. Незалежнасці, 10,
220050, Менск, тэл. 226-11-70),
міністра сувязі і інфарматызацыі (пр. Незалежнасці, 10, 220050,
г. Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-
57) міністэрства інфармацыі,
(пр. Пераможцаў, 11, 220004, Менск,
тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

17 лістапада 2005 г.
Друкюща ў скроце

Што будзе рабіць «Наша Ніва»

Як пратэставаць?

Просім вас накіроўваць свае лісты
пратэсту на адрас генэральнага
дирэктара РУП «Белпошта»
(пр. Незалежнасці, 10, 220050, Менск,
тэл. 226-01-73, факс 226-11-70),
міністра сувязі і інфарматызацыі
(пр. Незалежнасці, 10, 220050,
г. Менск, тэл. 227-38-61, факс 227-21-
57) міністэрства інфармацыі,
(пр. Пераможцаў, 11, 220004, Менск,
тэл. 206-32-90, факс 203-34-35).

**У лістах пратэсту, калі ласка, ясна
і канкрэтна ўказваце, супраць
чаго Вы пратэстуе —**
неўключніць газэтай у падпісны
каталёг. Агульныя праклёні ёні на адрас
антыйбеларускага кіравання, як
паказвае досьвед, менш эфектуныя.

ка ў гісторыі газэты. «НН» пачне па-
іншому выдавацца і распаўсюджвацца.

У Рэдакцыю тэлефонуюць дзясяткі
людей. Асабіўця цікава выслушоўваць
жанчын. Многія плачут: «Мы ня змо-
жам біз «Нашай Ніве». Для нас гэта
быў адзіны суразмоўца на роднай
мове». Ня плачце, людзі. Вы адстаце
свою газэту. Але калі ўжо расплакаліся,
запоміні гэтыя сльзы. Кожная сльзі-
нка — гэта рахунак, па якім вы адной-
чы запатрабуеце аплаты.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвяраванье з разылку 6 000 рублёў
на месяц.

Многія чытачы заклікаюць да вуліч-
ных акцыяў пратэсту. У гэтым ці ёсьць
сэнс. Давайце прыбераюць сілы. Га-
лоўным нашым пратэстам будзе, калі
газэта застанецца газэтай, нягледчы
ні на што, і не ператворыцца ў баявы
лісток. Каб газэте захавацца, проста
дашліце свае адресы ў Рэдакцыю і пе-
ралічыце на раҳунак «НН» прыватнае
ахвярав

Цяперашні рэжым
адпавядай і адпавядаете
марам вялікай часткі
беларускага грамадства.
Піша Віталь Тарас.

25 лістапада некалькі сотняў рабочых Менскага мотавзлязаводу перакрылі Партизанскі прастыкт. Яны патрабавалі своечасовай выплаты заробку. Факт абсантона звычайных для сучаснай гісторыі якой хоцьце краіны Ўсходняй Эўропы. Прынамсі, да нядайнага часу падобнае здарэнне не можна была лічыць даволі звычайнім і для Беларусі. Незвычайнай гэтую падзею робіць хіба тая атмасфера, якая пануе апошнім часам у беларускім грамадстве.

Зразумела, усім рэсейскім тэлеканалам у той дзень было адмоўлены ў першынцы відзэматаўніцаў на Москву пра тэлерадыёкампанію «Мір». Пра беларускія электронныя СМИ й гаварыць няма чаго. Напрыклад, у нядзельнай праграме БТ «У цэнтры ўвагі» першыя 30 хвілін былі прысьвеченыя вяртгантльно ў Менск 10-гадовай сцывачкі, якая заваявала першыя прызы на дзіцячым конкурсе «Эўрабачанні» у Брусселе. Прывіладна столькі ж было аддадзена Лукашэнку з ягонымі адказамі на пытанні рэсейскіх журналістаў. Зразумела, страйк на ММВЗ из быў згаданы ніводным словам.

Ішчэ дзесяць год таму такое пяцька было ўвесьці. Да прыкладу, пра страйк менскіх мэтрапалітэнаўцаў Беларускага тэлебачаннення вымушана было гаварыць нешта ў інфарматычных праграмах. Але падзеі 25 лістапада вяртгантльне значна далей у мінулася, чым на дзесяць год. Страйк на мотавязаводзе супаў з прыняццем падзеньне выпадковое, але цалкам сымбалічнае. Законапраект скіраваны на ўзмечненні адказнасці «за дзясяніні супраць чалавека і грамадзкай бісціпекі». Міжволі ўспамінаеца фраза з вядомага савецкага анэкдоту: «... і гэта гантага чалавека мы ведаем».

Вядома, апазыціі было ў той дзень не да съеху.

Заведама лжывыя выдумкі

Варты ўвесці ў пошукахі словы «заведама лжывыя звесткі» (якія ганьбяць савецкі дзяржаўны грамадзкі лад), як камптар выдаець безыцлікі спасылак на гэтую тему з указаннем артыкулаў КК са звязанымі рэспублікі. Вось адзін з прыкладаў, узяты мной абсалютна выпадкова. У верасні 1988 году (!) нехта Мікалай Камісарав быў асуджаны на чатыры гады лягераў за тое, што сцывярджаў (цытата з судовай справы), «што беспрадоўны ў ЗША апранаўца і жывуць лепш на дапамогу па беспрадоўі, чым прадоўны ў СССР, што нібыта ў СССР неаб'ектыўна асьвятаюцца сродкамі масавай інфармацыі падзея, якія адбываюцца ў грамадстве...». Далей паведамляеца, у прыватнасці, што Камісарав у прыватнай размове на кватэрэ ў сваёй сябровікі (з мттай дыскрэдытаўства замежнапалітычны курс КПСС і Савецкага Саюзу сцывярджаў, што наша дзяржава ўмешваецца ва ўнутраныя справы іншых

Шэрае

краін, увіязаныя свае выказванні ў падзеямі ў Аўгустіністане». Заўважым, што ў момант суду ўжо завіршаўся вывад савецкіх войскаў у Аўгустіністан. А у Беларусі тады ўжо працавала ўрадавая камісія па расыследаванні акаличнасці масавых расстрэлаў у Курапатах за сталінскім часам...

Розыніца ёсьць. І яна відавочная — меры стрыманыя ў савецкім крымінальным праве і беларускім непараўнальному. За сталінскім часам — вышэйшая мера альбо дзесяць і больш гадоў лягераў, за брэжнёўскім — чатыры-пяць гадоў. У сучаснай Беларусі — два-три гады, а можна абысціся на першыя выпадкі і штрафам. А калі дянісяш на сваіх паплечнікаў з забароненай арганізацыі (аб тым, што яны працягваюць дзеянінчы нелегальную), дык могуць і ўговугуле ад адказнасці вывязаць. Рэпрэсіўная, паліцэйская сутнасць захоадаў на адзетага, зразумела, не мініяцца. Нічога дзіўнага ў тым, што драконаўскія патраўкі звязаліся ў Крымінальнім кодэксе, няма. І спраўна ў тым, што набліжаюцца выбары, якія ўлады нібыта баўшыя прайграць. Зъмены ў КК самым лягічным і непазбезднім чынам вынікаюць з тae палітыкі, якія паслыходуна правадзяліся на працягу апошніх дзесяці гадоў. Свядомы ці не, але ўлады выбрали найблыши паслыходуную тэктыку піску на апазыцыю й сяядомную частку грамадзтва ў цэлым. Рэпрэсіўны мханізм набраў силу паволі. Некалі арышт журналісту Шармета й Зымітра Завадзкага і ўтрыманые Шармета ў камэрэ ўспрымаліся як сенсацыя. Зараз два гады «амежаваныя волі» за друкаваныя слова становіцца звычылым (для грамадзтва, зразумела, а не для тых, каго караюць). Зынкененне

Завадзкага, гібелль Чаркасавай, сымерць Гродніка — кожны сам па сабе з гэтых трагічных эпізодаў застасцца загадкай. Але грамадзкасць, у tym ліку журналісткі, успымае гэтых эпізоды ў сукупнасці не як загадку, а як абсалютна ясны й зразумелы знак, як выразную і недвусенсную пагрозу. Жалавіцься сутыцці ў тым, што кожны з гэтых выпадкаў, странины і трагічны са сабе, успымаеща на фоне агульнай сутыцці ў краіне, на фоне лёсу іншых зынкільных як звычайны. Нічога немажлівага — тое, што ў паліцыі пры акупацыйні слу-

толькі частку прауды. Праўда палягае ў тым, што цяперашні рэжым адпавядай і адпавядаете марам вялікай часткі беларускага грамадзтва. Менавіта тайкі яна ўжайліла ўладу й «справядлівае жыццё». За гэтага жыцця трэба «падмазаць начальнства», ішць з ім гарољку, прыніжніца, ніхтыць, падманіца — дык гэта ж нормальная, заўседы так было. Але сама жыццё стала надта хароша. Можна выбіцца ў людзі, набыць сабе кватэрку, купіць катэдж, машыну, паслаць дзяцей вучыцца за мяжу ў прэстыжны інстытут, самому зьвільніцца адпачыць у Анталію. А ўсёй гэтай прафесуры, інтэлігэнцыі — так ей і траба! Хай ведае сваі месцы!

Тут ніяма ніякага адкрыцця. Беларусы і ў гэтым як першыя ў гісторыі — яны ня лепшыя і ня горнішыя чым астатнія. Нічечынне пасыля прыходу да ўлады Гітлера, калі матэрыяльнае становішча большасці немцаў заўважна палепшилася, бортгеры гатовы быў насыць фюрэра на руках у лігальным сэнсе слова. Заплаціц за гэта давялося страшную цену. Ня Гітлерлер — німецкаму народу.

Німечкага журналіста, які давялося асьвятацься Нюрнберскі працэс, дзялілася ніядайна ўспынім на тэлебачанні, на сутнасці, братабойчай грамадзянскай вайны, — ад міту пра рахманасць не застанецца й съеду. Можна ўспомніць Слуцку падвойстванне 1920 году. А можна ўспомніць і 1960-я, калі жыхары Слуцку учынілі самасуд — незадавленыя вынікамі судовага працэсу, яны спалілі будынак гарвыканкаму і забілі некалькі чалавек, у тым ліку чыноўнікаў і міліцыянтаў.

Нарэшце, можна ўспомніць лета 1991 году, калі рабочыя менскіх заводоў (у tym ліку і ММВЗ) выйшлі на дэмантстрацію працэту супраць павышэння цэнаваў — першым на ўсім савецкім ашвары.

Колер дыктатуры — шэры
Тое, што людзі сёняння перасцялі ў большасці выхадзіць на мітынгі і дэмантстрацыі, выкліканыя ж, як толькі страхам. Памыляецца той, хто думае, што людзі цяпер сядзяць на кухнях і там выказываюць сваё абурзенне. Такіх таксама становіцца ўсё менш. Сказаць, што людзі начали прыстасоўвацца, як было за савецкім часам, — значыць сказаць

Рахманыя беларусы

Прапрасу ўзмечненія рэпрэсій паралельна спадарожніцай іншыя працэс, без якога рэпрэсіі быў білі ў прынытое немагчымы. Гэта працэс дэградація грамадзтва.

Гаворка ідзе на толькі аб узмечненіи страху. Калі людзі бяяліся каду ўзгадаюць, арыштуюцца ў 1930-я гады, для ўзгадаўкі ўзмечненія, не мініяцца. Нічога дзіўнага ў тым, што драконаўскія падставы — кожнага дня арыштуювалі каюсцы з суседзізі і, каб пазбегнуць лягера, многія пісалі даносы. На сабор, на жонку, сваі дзяцей, дзяцей сваіх знаёмых і незнаёмых. Цяпер масавых рэпрэсій няма. Есьць толькі іх пагроза. Але грамадзтва ўжо скамяяна ў страху. Нават выставіць сувечку ў акне ў знак памяці пра злыкі (што зўяліся, безумно, на арыштаваныя падставы) — амаль што роўвалоцційнай дзеясцісцю. Што гэта, калі не дэградація грамадзтва ў цэлым? Але спраўна, думка ўзгадаюць? Але спраўна, думка ўзгадаюць? Але спраўна, думка ўзгадаюць?

Гэта было ў вельмі спрошчаным тлумачэннем і лёгкім апраўданнем.

На фота: мітынг на вэлізаводзе ў мінулу пятніцу скончыўся, як толькі рабочых аб гэтым папрасіў чыноўнік (зьлева).

ЮЛІЯ ДАРЧЕНКІН

Пра «злавесны вобраз чачэнца»

З нагоды рэцэнзіі
Валянціна Тараса
на Яндарбі
піша Сямён Букчын.

Паклонынкі Лермантава і
Зелімхі Яндарбі Валянцін Яфі-
мавіч Тарас з горычы цытуе
«Казацкую калыханку»:

Злы чачэн паўзе на бераг,
Точыць свой кінжал...

— і праз амаль 170-гадовую
тоўшчу часу пасылае расейску-
му пэзіі братскі дакор: маў-
лай, як жа гэта вы схіблі, Міхаіл
Юр'евіч, а цяпер вось «злы чесні
сласуў на выкінеш». Карапаць,
думаць трэба было, дарагі вы
наш аўтар «Дэммана», разумець
трэба было, што «злы чесні
паўзе ўсе таі, «караскасца на
свой родны бегар...» («НІ», 8
ліпеня).

Прызнацца, з такім «кальпі-
нісцікам» падыходам да аналізу
мастака, пэтычнага твору я
сутькаюся ўпершыню. Але хіба
наш час не час чудаў? Асабліва
калі любіш вялікага паэта Рasei,

але яшчэ больш уласнаму сэрцу
гаворць «рымы сэрца Ян-
дарбі».

І як ўсё—такі велікадушны Ва-
лянцін Яфімавіч, калі, працыта-
вашы радкі пра «злога чачэнца»,
што выкіраваць Міхаіла Юр'еві-
ча як вялікадзяржайную шавін-
істу, ён прыгідай вершы, якія
хочуць бы трохі апраудаваць па-
ручніка Лермантава, — пра «нля-
млю паноў». Так сказаць ураў-
нажыў...

Я спыняюся падказаць ша-
ноўнаму нашаму літаратуру і
іншыму цытаты ў Лермантава. Ну,
напрыклад, вось гэтую:

Гарыца аулы ўсьцяж без абароны,
Сыны айчыны ворагам скароны...
Як люты звер, ціхмияня хацины

Штыкамі пляжыць пераможца
Дзяйней ён забівае і старых,
Цнатлівых дзеў і матах маладых...

Як гэта ўраўнаважыць, Ва-
лянцін Яфімавіч! З аднаго боку,
«злы чесні», які, згодна з вашым
трапным назіраннем, «караска-
сца на свой бераг», а з другога
— гэтыя страшныя радкі, што
клімчуюць зверсты расейскіх
захоўнікаў Каўказу!

Але карынка будзе няпойнай,
калі не скажаць, што ў тым жа
«Ізмайл—бею» ёсьць і нешта про-
цлеглее прыведзеннем вышай
абвінавачанью:

Дзе тое мора, стэл альбо гары,
Славянскі зброй што прыречыць
можа?

І дзе загады рускага цара
Не пакаралі здраду і варожасць
Чаркес, зыніръ! Захад і усход
Мо хутка рэшць лёсу твайго ход.

Калісці сам заганьрэсься гэтым:
Няхай я раб, ды раб цара
сусвету!

Непасядлоўны чалавек быў
Міхаіл Юр'евіч, з дакорам пакі-
ваеце галавой вя, Валянцін Яфі-
мавіч. Да ўжо які не пасядлоўны!
Таму самому цару сусвету, якому
заклікаў пакарыца, напарочый
стрыши лёс. Памятаце, сплада-
юць, знакамітае «Прадказанне»:

Настане дзень, Расеі чорны
дзень,
Калі цароў карона упадзе...

Вось што здараецца, Валянцін
Яфімавіч, калі паэт у свае разва-
жаныі пра другога паэта ўпускае
ідэалёгію і палітыку. Ці варта эта
рабіць, калега, асабліва на ста-
расці год? І ці ми чытальнікі
практычнай пачуцьці ў дынамічны
стагодзьдзіні нарадзілі?

Чаго ён хоча!.. Свет вялікі,
Шмат месцаў ѿ сведзе для ўсіго,
Ды без супніку, без разльку
Адзін ваке ён — чаго?

— быў ня проста афіціэр Кай-
каскага корпусу, ён камандаваў
«клятучай сотні», свайго роду
тагачасніка «Альфай», атрадам
добрахвотнікай, які выковані
самія рызыкоўныя і далёка не
бліскавыя даручнікі каманд-
авання. Ен быў чалавекам ван-
еннай імпры, належаў да два-
ранства, касты, што, як і польс-
ка—беларуская шляхта, дарчы,
была прызначана па сваім па-
ходжанні для вайсковых служб
і наставіць ўсім народам на
нагі. Ішчэ якія ўспаміны ў
шырокіх даручніках, якія ві-
награды, якія заслугі, якія
награды, якія заслугі...

Самы час заплакаць, ці ня так,
Валянцін Яфімавіч! Заплакаць ад
блісцільнай гаркоты, што люд-
зей гоніць, нацкоўваюць адно на
аднаго. Дык ці варта і нам, літа-
ратарам, уключчаць ў гэтую
брудную гульню? Нават калі
вельмі хвалююць «рымы сэрца
Яндарбі»...

Вершы М.Лермантава цытуюцца
у перакладзе Сяргея Петрыкевіча

Якая муха ўкусіла Сямёна Букчына?

На маё пярэчаньне, што ў
Быкова няма антырасейскіх
выказванняў, а ёсьць
антыймпэрскія, рэдактар
пасыль нявілічкай паўзы
запярэчыў: «Сёньня гэта
адно і тое ж!»
Адказвае Валянцін Тарас.

Прачытаўшы заўбагаты крытыку
Сямёна Букчына на рэцэнзію аб
кнізе вершавіці Зелімхі Яндарбі «Сэр-
ца майго съвітніка» ў перакладзе
Рыгора Барадуліна, адчук сябе
скрущым, зышнічным. Ни тонам,
зведдывым, саркастичным, здзек-
ліва паблажливым: гэткі тон — звы-
чайная манера Букчына, ён жа ту-
гэтын Юзвінал, інакш яго можа.
Скрышыла эрудыцыя Сямёна Уладзімеравіча, яго глобкія літарату-
разнаўчыя і гістарычныя веды. На-
прыклад, я, невук, ні ведаў, што
вялікі расейскі паэт Лермантав
«быў чалавекам венчайшай імпры»,
належаў да дваранства, касты...
якай была прызначана па сваім па-
ходжанні для вайсковых служб і
вайны...» Відаць, гэты звесткі
Сямён Уладзімеравіч знайшоў зу-
сім нядыўна, мабыць, гэта выпік яго
літаратуразнаўчых дасыльдаван-
няў апношыячая часу.

Вішишо! У сваю чаргу хачу пра-
ніфармаваць Букчыну, што і ў цы-
рапінім расейскім войску ёсьць
шмат людзей імпэры, якіх холі і не
дваране, а напачадкі тых, хто ўсіх
дваран пад корону выразаў, аднак
служжы імпэрскай ідзі. У ім якой
гатоўнасці на ўсё. Як палкоўнік Буда-
наў, які ў прыпадку апантанай лі-
бові да вялікі Рasei голымі рукамі
задушыў чачэнскую дзіўчынку. Ця-
пер, ізўні, забідзісць афігірам
Каўказской вайны XIX ст., якім
траба было аірца на нефікі там
Хэльсынскія пагаднінны.

Але на толькі эрудыцыя ўразіла
міне, а яшчэ і тое, як ён змог не сква-
зані слова пра асноўны, галоўны

змест рэцэнзіі, якую выстаўляе
лухтой, пра тое, дзеяль чаго рэцэнзія
была напісана. У тых, хто яе не
чытаў, можа склікніць ўражаньне,
што напісанія яна не на книгу вершай
Яндарбі, а на «Казацкую калыханку»
Лермантава, дзеля таго каб
«вывіркы Міхаіла Юр'евіча як вялі-
кадзяржайную шавіністу». Праўда,
Сямён Уладзімеравіч, аддамо яму
належнае, стараецца быць аўтэк-
тыўным, таму не замоўчавае, што я,
«каб хоць трохі апраудаваць паручні-
ка Лермантава», прыводжу ягоны
верш пра «нлямлю ўсе», змінил
рабоў, змінил «паноў». Аднак аўтэк-
тыўнік Сямёна Уладзімеравіча
абмежаваная, відаць, яна ў юго ў-
дзіцце, бо інакш ён прывёў бы і
такама выказваньне: «... трохі
памятаць, што ў Лермантава гу-
чыць спачуванье гордым Каўказу,
захапленыне іхнім мундансцю, па-
вага да іхнія пачынцы годнасці і
гонару, да іхнія вальяжлівства».
Можна пашкадаваць, што я не пад-
маўчаваў, не праістростраўвай гэты
свеа слова тымі ж цытатамі з Лер-
мантава, які прыводзіц Букчыні,
дарэмана ён думае, што акрамя яго
ніхто не памятае лермантаўскіх
«Валеры», «Ізмайл—Бея», іншыя
каўказскія пазмы паэта. Але што
з тады рабоў Каўказу, калі б прыў-
ёў гэтыя цытаты, чым бараніў бы ад
міне горні мундизра паучніка Лер-
мантава? Зразумела, чаму Букчыні
такі апнадыў цытаванынай мін
візантыйскай ён адкідае ўсё тое, на
што сплацніца нікі моха, бо гэта
разбурсае ягоныя абінавачваніны,
быцьцам я выстаўляю Лермантава
вялікадзяржайным расейскім шаві-
ністам. Абінавачвае, учапіўшыся
за два радкі з больш широка пытаваніем
мною «Казацкай калыханкі»,
каб стварыць уражаньне, што я цытую
задушыў чачэнскую дзіўчынку. Ця-
пер, ізўні, забідзісць афігірам
Каўказской вайны XIX ст., якім
траба было аірца на нефікі там
Хэльсынскія пагаднінны.

З букачынскай філіпкай вынікае,
што і ў якім разе нельзя пры-
водзіць радкі Лермантава пра «злога
чачэнца», бо гэта кідае цень на па-
эта, характеристыкуе яго як шавініста.

Калі ты гэтыя радкі прыводзішь, то
робіш антырасейскі выпад, абра-
жаеш Рasei, яе вялікую літаратуру. І
тут не мату не згадаць сваю минула-
годную размову па телефоне з ро-
дактарам маскоўскага выдавецтва
«Вагриос», якое плянавала выдаць
апошнюю кнігу Васіля Быкова
«Доўгай дарога дадому» ў май пе-
рэкладзе на расейскую мову. Рэдак-
тар сказаў, што кнігу выдаць пры
ўмове, што здыму ў перакладу
антыймпэрскіх выказванняў аўтара.
Панараўка: «Нам, расейцам, вельмі
балочна і кріўдана слыхаць такое».
На маё пярэчаньне, што ў Быкова
ніяма антырасейскіх выказванняў,
а ёсьць антыімпэрскія, рэдактар
пасыль нявілічкай паўзы адказаў:
«Сёньня гэта адно і тое же!» Надэтк-
стам філіпкі Букчыні здавалася
што гэта той маскоўскі рэдактар
чатырачтва мінатаць...

І, нароцце, галоўнае, пра што
хачу скажаць, дзеля чаго рэцэнзія
не пакінула кнігі Каўказу
Яндарбі, але яшчэ больш уласнаму
сэрцу гаворца «рымы сэрца Ян-
дарбі». Адкуль вы ведаеце. Ся-
мён Уладзімеравіч, што болы?
Але спрацаца з вами я буду. Бо
спрацаца, які паэт гаворыць табе
больш, а які менш, хто лепшы, а хто
горшы, — то саме, што спрацаца
якія кветкі падаюць вінікі
— ружа цыцілы рамонак! Гэта
розныя кветкі, у кожнай свая прыга-
жосьць, свае асаблівасці, свая ішча
— прыродзе. Як у кожнага паэта ў
пазі, незалежна ад таго, вялікі ён
чи пра што пісці. Даўна, што вы, аў-
тар таленавітых, пранікнівых кніг
аб літаратарах, пра гэта забылі.
Яшчэ больш дзіўна, што вы гэткі
пыхлівы ў дынамічнасці паэта, які
загадоўкі аўтараў, што пісці.

Дык якая муха рагтам віскусія
праз амаль што пісці месцаў па-
льчыкі публікы майрэці? Ад-
куль прыляяць? Ці не з таго ж ма-
тэрапіі выдаецца «Вагриос»? А
мо з рэдакцыі праханіўскай имп-
рскай газеты «Завтра»? З горыччу
думаю, што не здзіўіўся б, калі б
ваша філіпка была перадрукавана
той газетай.

Весь што здараецца, Валянцін
Уладзімеравіч, калі расейскі патрыя-
тызм, расейскі мэнталітэт лічыць
адзін дастойным.

далёка. Таму на трэба з пазыцы
пратаколу 1975 году меркаваць
пра людзей, якія жылі амаль два
стагодзьдзіні назад.

А ўжо да пазіў падыхаць з
кальпініцкім рыштунком і зусім
ня варта. Зрэшты, вам, аўтару то-
ніх апавяданняў пра супу-
рэчлівія пачуцьці ў дынамічны
дарага, што аপаноўвалі пад-
летка-партызанаў ў гады вайны з
немцамі, гэта павінна быў вядома
ня горшы, чым мене. Што ж да
вобразу кэлага чачэнца ў расей-
скай літаратуре, дык я я буду
нагадаць вам «Хаджы-Мурата»
Талстога. Працягні малавад-
мае. У Глеба Ўспенскага стары
вэтэрн успамінае: «Эгэ, Каўказ!»
Весь чаркес, галаварзы і раз-
бойнік, лібілі мы іх, з ліку са-
бесціся. Але і яны, ясна рэч,
спуску нам на давалі. А шыра
зам скажаць, лепшага за гэты на-
род пашукай.

Самы час заплакаць, ці ня так,
Валянцін Яфімавіч! Заплакаць ад
блісцільнай гаркоты, што люд-
зей гоніць, нацкоўваюць адно на
аднаго. Дык ці варта і нам, літа-
ратарам, уключчаць ў гэтую
брудную гульню? Нават калі
вельмі хвалююць «рымы сэрца
Яндарбі»...

Вершы М.Лермантава цытуюцца
у перакладзе Сяргея Петрыкевіча

Маніфэст паэтычных тэхнакратоў

Пасыль «Pager-вершы» прафесар Мушынскі можа съмела друкаваць інтымны дзёйнік Багдановіча. Піша Аляксандар Федута.

Пакаленне пачаслівых уладальнікаў пэйджараў было апета Андрэем Хадановічам яшчэ да таго, як набыло свой голас у дэбютным зборніку вершы ліцэяста Гары Лабадзенкі. Ці — Глеба Потэрса, як сабе пажадаеце.

Паэтычны лёс новага беларускага паэта выбудоўваецца ў поўнай адпаведнасці з законамі жанру «гісторыя літаратуры». Як і ў выпадку з Пушкінам, мы маем справу з гадаванцам Ліцэю, толькі на створанага, а распушчанага па найвышэйшым загадзе. І старэйшы паэты апікаюць іону талент: у ролі Дзяржавіна выступае дэяцыя Рыгор Барадулін, у ролі Жукоўскага — мэтар Андрэй Хадановіч. Іх ласкавыя словаў абраўляюць першы зборнік вершы калегі-пачаткоўца, нібыта задаючы планш — вось з кім варта падраўнуваць Глеба Лабадзенкі!

Зборнік «Pager-вершы» сараку́ды заслугоўвае чытацкай увагі, хоць аўтар гэтай рэзняні ў байдзіце сур'ёзна сапсаваць адносяніі з рэдактарамі газеты, у якой яна мае быць апублікавана. Урэшце, думка пана рэдактара мае некаторыя падставы — цініка меркаваць пра паэта на першых кроках, ці, як паговорвала ў Гоголя чэтачка І.Ф.Шпонкі, «малада шчэ дытына». Таму паспрабуем аргументаваць свой выбар і свой пункт гледжання.

Вершы Глеба Лабадзенкі цалкам могуць быць расцнены як свайго роду маніфэст новага паэтычнага пакалення. Гэта пакаленне паэтычных тэхнакратоў, якому любое дасягненне чалавечай думкі — толькі інструмент для выказвання ўласных паучыццяў. Так, пэйджар робіцца для яго паэдрэнікам, які перадае на адлегласць яго паучыцьцаў каканай (-ным?) дэйчыне (-чатам?).

вартуць неба ланцугі,
цубе ратуюць вочы сашы
І позіркі, I думкі нашы
цубе адводзіць ад туті.
я не прашу твой рукі —
я не прашу рукі у неба.
свет будзе, быу I есьць
так!.
дабранач, каралева. глеба.

Пакаленне Глеба Лабадзенкі пасыпела спазнай і забыць, што такое пэйджар, як майму пакаленню давилось асвоіваць старадомную праграму «Лексыкон», пасынжоў высысненне са съядомасцю ўсёмагутным «Вордам». Але сам Лабадзенка ўбачыў у ляжанінчысці пэйджара магчымасць новага паэтычнага прыёму, які быў ім бліскучы выкарыстаны.

на вагоне лиціцы
съ вітаныне
назіраеца пеуны
прагрэс
прыняюна табе
у каканы!
на тарыфе
Velcom-MTC

Няшчасцце паэта заключаецца ў tym, што прыём расцягнуты да аб'емаў зборніка і да маштабу збору твораў расцягнуты яго піяк на ўдасца. Прычын тому некалькі. Першая — Лабадзенкавы чытачы пасыпелі перайсьці з пэйджара на мабільныя тэлефоны нават раней, чым іх паэт здолеў

апублікаваць свой зборнік. Пэўны прагрэс, сапраўды, назіраеца, тут Лабадзенка мае раптою, а таму новым чытакам давідзеца доўга тлумачыць, што такое пэйджар, і ўрэшце, мабыць, сам жа Лабадзенка і перакладзе свае вершы з мовы пэйджара на мову SMS, дзе і знакаў можа быць трохі больш, і лапінска-беларуская «і» ўсё-такі існуе, а таму на тробу болын замяняцца ё попітай адзінкай. Але ўдалая знаходка выpusкніка коласаўскага ліцэю так прыйшлася даспадобы мэтрам беларускай пазіі, што дзядзька Рыгор проста паддаўся спакусе напісаць уласна «pager-vershi», а мэтар Андрэй абрэгутаваў выкарыстаны пэйджара ў пэзі — эрэшты, спрайядзіва замацавашы яго ў чытакай съядомасці маніфэсту Глебам Лабадзенкам.

І тут варта трохі паглыбіцца ў парапаньне паэтычных лёсаў двух ліцэята, з якога рэзэнзант і пачаў гэты текст. Пушкіна, нагадае, таксама віталі свой Барадулін — Дзяржавін Г.Р. — і свой Хадановіч — Жукоўскі В.А. Але віталі не таму, што добра ведаў яго творчасць (творчасць, уласна, яшчэ не было як такої), а таму, што ўбачыў ў тым, што ўжо было, саміх сябе.

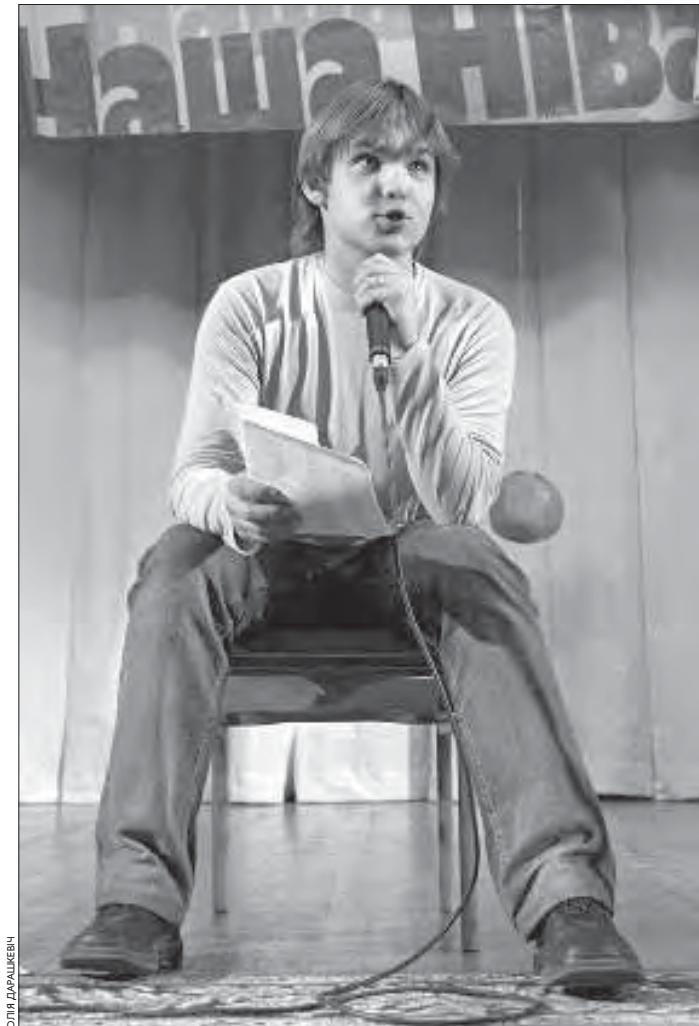
Дзяржавін — бліскучага імітатора жанру оды, здольнага ўслыўляць пэўныя расейскія зборы належными нязграбна-съяточнымі стылем.

Жукоўскі — паэта лёгкага, які нязмушаны пазбядзіў верш ад непатрэбных славянізмаў і здольны падабацца чытагам.

Яны глядзяліся ў маладога Пушкіна як у лістоста, і кожны цешиўся з таго, што бачыць у гэтым листры ўласнае адлюстраўванні.

Гледзячы праудзе (ня ўласнаму адлюстраўванню, бо на статус найвышэйшага носьбіта паэтычнай ісціны рэзэнзант прэтэндаваць, ін мяжа і не павінен) у очы, я вымушаны канстатаваць: здаецца, тое самае адбылося і ў выпадку з Глебам Лабадзенкам.

Рыгор Барадулін убачыў у падлетку-ліцэйцу самога сябе, хто здольны публич-

гетымі радкамі. Яны нават трохі сціплы і сарамлівія ў парапаньні з тым, што іншым разам прыпісваеца Рыгору Іванавічу. І разам з тым цалкам грамадзянскі. Як, скажам,

замерзла галава
мо заутра не прачнуся
апратар 42 —
як сымбал беларусі

Пэйджар памёр да зьяўленьня зборніка. Паэт нарадзіўся са смерцю пэйджара.

на мацюкацца ў вершы, гарэзьліва гуляць
са словамі і разам з тым валодае ізўным густам настолькі, каб разывіваць звыклыя
старышаму пакаленню беларускіх лірнікаў грамадзянскія темы — прычым у звыклым жа для іх ключы:

галуона —
дабегчы да вады
I не згубіца
у леташній
прастрыцы!
бо можна зноўку атрымаць п!...
...смо
ад міністэрства
нашай адукцыі!

Барадулін съмела мог бы падпісацца пад

андрэй жа Хадановіч непазыбежна павінен быў убачыць у «pager-vershakh» ідзю зборніка «аднага прыёму» (напісанты «Землякоў»), толькі прыму яшчэ больш фармалізаванага, даведзенага да лягічнага канца — гэта значыць да туника (бо лягічны канец любога ўжытага аднойты прыёму — немагчымасць выкарыстаныя яго другі раз бяз боязі падацца съмешным і стародомным).

вейк!, вочы, шчок!, вушы:
вечер мары расцірчыць.
ног!, позірк!, усымешк!,
чысьці, піва ды арэшк!.
радасы!, пакуты, про!.
некта свет бліз нас устроу!.
крылы, душы ды блок!.
погляд на жыцьце высок!.
вейк!, шчок!, вушы, вочы.
сып! спакойна, добрый ночы.

Гэтая калыханка, як сказаў бы, мабыць, Барадулін, валинінка, як вызнанчыў бы яе жанр сам аўтар «pager-vershy», і Лабадзенка, на чым настойвае ў пасыялоў Хадановіч, — то, з чаго зборнік пачынаецца. I, уласна жа, на гэтым жа ён мог бы і закончыцца. Хоць бы таму, што сам па сабе паэтычны прыём пасыль гэтага робіцца малацікавым. Яшчэ дзве ці тры ста-

ронкі ўсе гэтыя адзінкі замест нармальнай літарты выклікаюць некаторую цікаўнасць, а далей ты прости чытаеш вершы як вершы, адзіняючы ўдалыя ад мені ўдалыя, съвежыя вобразы — накішталт ужо згаданага пераходу па тэлефонным тарыфе «Velcom»-MTC — ад таких, што выклікаюць пасыльабедзенну пякотку.

«Pager-вершы» — першая прыба голасу новага пакалення. Пэйджар памёр да зьяўленьня зборніка. Паэт нарадзіўся са смерцю пэйджара.

І гэта правільна.

У новым зборніку, дай бог, ужо ні будзе ўжо фармалістычных пошукаў, какетлівых крываўняйнай накішталт «Кнігу даводзілі да ладу Рыгор Барадулін, Васіль Семуха, Андрэй Хадановіч» — а ўжо адразу, каб уразіць чытагачу да страты дыханіні, аўтар напіша: «Кнігу даводзілі да ладу Фэдорыка Гарсія Лёрка, апостол Машэвай да Шарль Бадлер». Гэта будзе сціплы, сумленній і зразумелы. Таму што ў ім, мабыць, мы і адкрыем не закаханага юнака-фармаліста, а вялікага Паэта, чыль творчасцю, спадзіўся, закончыцца цэлы пэрыяд сучаснай беларускай пазіі.

Таму што пачнеца — новы.

Пакуль ж дадам пасыль «Pager-vershy» прафесар Мушынскі можа съмела публікаць інтымны дзёйнік Максіма Багдановіча. Усё роўна падлеткавая эротыка ўжо ні для кога не зьяўлена пасыльца сакрэтам.

Прэзентацыя кнігі Глеба Лабадзенкі «Pager-вершы» адбудзеца 7 снежня (серада) у вялікай залі Дому літаратара (буль. Фрунзэ, 5). Удзел у імпрэзе возыме народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін. Будуть вершы, съевесы, жарты! Кантакты т.: 668-57-75.

Ix пазнаёміла Калымы

Сёлета ў вёсцы Бабынічы на Полаччыне памёр пээт **Браніслаў Пяткевіч**. Нарадзіўся у 1918-м у Любчы на Барысаўшчыне. Давучыца ў Віцебскім вэтерынарным тэхнікуме не паспееў: у крывавым 1937 г. быў арыштаваны і асуджаны на 10 год «як польскі шпіён». Прайшоў усе кругі гулагайскага пекла. Пры канцы тэрміну, працуючы ў лягеры мэдработнікам, выратаваў жыццё пээту **Сяргею Новіку-Пеюну**, які за беларускую дзеянісць сядзеў і пры немцах, і пры паліках, і пры светатах. Знаменства двух вязняў пераразло ў сяброўства, што доўжылася некалькі дзесяцігоддзяў. Урывак з успамінаў Браніслава Пяткевіча аб Новіку-Пеюну падрыхтаваў да друку **Алесь Аркуш**.

БРАНІСЛАЎ ПЯТКЕВІЧ

Новік-Пяюн на Калыме

(урывак з будучай кнігі
«Наш дванаццаты век»)

Восеньню 1946 года, у лістападзе, у амбулаторыі сустрэліся мы...

Перад мной стаяў звычайні зняволены, такіх і набачыўся досьць. Апрануты ён быў па-летніму, алі гэта быў не лахман, а чистая лягерная аблумндзіроўка. Шапка-аблавушка, яшчэ нядрэнная. Ён яе зняў ў галавы ды камчыў руках.

— Добры дзень, — ціхенька сказаў ён.

Я адказаў на яго прывітаньне запрашэннем сесцыі на тапчан. Ён не сядзеў. Тантруеся на месцы.

— Што баліць?

— Усё баліць, доктар, асабліва сэрца сціскасе, не могу дыхаць...

— Пухліна на нагах бывае? Ацёкі...

— Бываюць ацёкі. — І ледзь чутна дадаў: — Я вельмі слабы, не могу нават хадзіць, не хапае паветра...

— Распранайцесь! Паслухаю сэрца. — Я зняў ся сталі фанэндаском і накіраваўся да яго. Ён зняў з сябе фуфайку, палахкі је на край тапчана, потым сцігнуў з сябе верхнюю і ніжнюю кашулі. Ён быў вельмі схуднэлы. Косткі яго цела выпіралі тонкую

Сяргей Новік-Пяюн.

Браніслаў Пяткевіч.

скруву ва ўсіх яго частках. З даўнейшых маіх ростыгаў мне стала вядома, што гэты жывы шкілет — мой зямляк. Я зарэгістраваў: Новік Сяргей Міхайлавіч, 1906 году нараджэння, артыкул 58-ла, дзесяць год. Я падумаў, што шчодрасць нашага «вусатага» вялікага, не шкадуе нікому, адзвільвае і адзвільвае пад завізку. Ацёкаў у Сяргея на целе не было. Твар — палатно, і крываўкі. Праз свой фанэндасок я гэта вялікай шляхкасцю ўлаўліваў сваімі вушамі «жыцьцё сэрца» свайго пацынета. Яно, як слабенькае птушаніе, недзе ледзь цікуала ў хільх грудзях гэтага шкілета.

— Можаце адзенца, — сказаў я. — На работу вам пакуль што не хадзіць! — Даў каманду санітару ацёкі Сяргея ў барак слабасілкі.

Этап, зь якім прыбыў сюды Новік, доўжыўся больш як падвойна. Чыгунка, паход, аўтамашыны, пехата. Трэба мець вялікое

шчасце жывому дабраца да нашага лягера праз розныя лабірінты пікельнай дарогі. Ни кожнаму выпадае такое. Шмат і вельмі шмат белых чалавечых костачак засталося на гэтай дарозе смерці. Магчыма, археолагі будучы разам з касымі маманту ў вечнай мерзлаце Калымы ці Індыгіркі знайдуць і гэтыя костачкі нашых сучаснікаў ды напішуць наўкувавы праць прака.

Праз некаторы час я больш зблізіўся з Сяргеем. Мне стала вядома, што ён — пээт, культурны дзеяч Захадній Беларусі; трохі малое, мae каліграфічны почырк. Прападаваўся за сваю беларускую дзеянісць у панскай Польшчы. Не ўзълюбіў яго і німецкія фашысты ды хацелі зьнішчыць, але наши партызаны вызвалілі з-пад расстрэлу. А ціпер гэты чалавек вось тут, у стане ворагаў новай савецкай улады. Выходзіць, Новік не прызнае ніяменскай, ні савецкай! Што за

чалавек? Што яму трэба?

Аказываеца, яму трэба спра-
вядлівасць, спраўдная спра-
вядлівасць, якой яшчэ ін не су-
стракаў у гэтым свеце.

Мы ж жылі ў той час у аку-
жэнны недавер'я і зайдрасці,
калі можна быў купіць і пра-
даша некаторыя дробныя душы за
адну паношку табакі; калі мана і
абман узводзіліся ў дзяржаўны
ранг жыцця.

Адным словам, ні пілсудчы-
кам, ні гітлербумам, ні сталіцам
Новік-Пяюн не падыходзіў да
двара. Таму ён, троічы вы-
нанінік, і апінуўся тут далёка-
далёка ад сваёй Слонімішчыны.

Тады мыне мала кіавікі яго па-
літычныя сవеты глядзілі. Ён быў мой
зямляк, беларус. Яму трэба дапа-
магчы зберагчы свае костачкі. А
калі ён мае нейкае дачыненне да
мастакаў беларускага слова, то
мне гэта яшчэ больш пасавала.

[...]

Гэтая мая знаходка тут, на Ка-
лыме, Новіка-Пеюна была вялі-
кай для мяне, неаціннай. Мала
таго што ён беларус — ён пээт. А
калі душы ва ўнісон, то не пры-
ходзіць нават сон. Я даведаўся ад
яго пра ягонія Лявонавічы, пра
той хор, які ён толькі зваліў: пра тое,
што ён толькі стварае вершы,
але і музыку для іх напівае.

Але ж тут лягэр зняволеных.
Тут не гадуёць пээтай, а выці-
каюць з чалавека ўсе яго жыві-
торнія сокі. Г'юць яго кроў у
імя вытворчых пляніў. І калі мой
хворы крыху ачомаўся, то над ім
навіслі нагроза апуксання ў
шахту шукаца золата.

Героям Калымы

Найлепшаму сбрую па катарзе
Сяргею Новіку-Пеюну

«Ад родных ніў, ад роднай хаты»,
Дзе пахнуч вечнасцю дымы,
Завілі стаціскі каты
Людзей у пашчу Калымы.

А там пад катаржным цяжарам
На кожны быў душою раб
І на даваў загаснуч марам,
Каб захаваць нарадэ скарб.

Душыла цемра падзямеляя,
Кайлі, лапата, цяжкі лом,
Канвою дрікае вісельле,
Пагарда панская са злом.

Масква пыла ў п'янім блудзе,
Дзе зграя тлумная пачвар
Свё тварыла правасуддзе
Бяз кроплі жалю для ахвяр.

І хто стрымаў свае устоі,
У гэтай немачы густой,
Спраўды вышаў у героя
З душой багатай, не чужой.

Пра іх даброн я адзівя,
Бо іхны быў і мой цяжкар,
Калі мы з глебы Беларусі
Праз пекла неслі пасені дар.

2 сакавіка 1992 г.,
в Бабынічы Полацкага раёну.

Начальнік лягпункту ўжо неад-
нойчы мne напамінаў аб гэтым. Я
маўкліва выслушоўшав начальніка
і маўкліва адбумаваў выйсьце з гэ-
тага кръгічнай сітуацыі. Як вя-
дома, з любой сітуацыі ёсць вый-
сьце. Німа на сівеце ніводнага
начальніка, якога нельзя аб'я-
горыць. За зонай лягера наша
бальница, у якой я раней працаўа-
ў, і там ціпер мае сібры-калегі. Я
узімі ні па сладу да іх на консульта-
цію Сяргея зъягнуўся да яго агульным за-
хвортаннем сэрца. І яго забралі
назаду сітуацыі з нашага лягпункту.

Хутка ён стаў там мэдзынскім
статыстам, дзе на толькі віхры
але і дачакаўся сваёй волі.

О, калі б ведаў Сталін пра та-
кое наша «злачынства», ён бы,
напэўна, ад злосці памёр бы
значна раней.

музейных зборах гусарскія панцыры. Па-
вodie яго высноў, у музэях няма арыгіналу
гусарскіх крываў XVII ст. Экспанаваныя ў
заліх гусарскія кірасы з крываімі зьяўляю-
цца, праўдападобна, кампазіцыямі XIX ст.,
дзе крываі на маюць аўтэнтычнага пахо-
джаўшчына. Аналіз іканаграфіі і захаваных эк-
спанатаў паказвае, што ў XVII ст. крываі ма-
валіся гусарамі са ёздой і не пераўзы-
ходзілі па вішніх галавах ваграў. Толькі ў
канцы XVII — пач. XVIII ст., ужо пасля
таго як гусары стаціца свае баёвое зна-
чэнні, крываі началі мацаваць да наплеч-
нікаў, што надавала большую параднасць
вялікім цырыманіям.

Возрас гусары як крываіткі вершнікі
быў замацаваны і распашодзіўся ў канцы
XIX — пач. XX ст. дзякуючы малонкам,
створаным дзеля ўманавання сірцаў палі-
цікі, што былі паздабулены Айчыны. У вын-
іiku агульнапрынятага стаў вобраз вершніка
у кірасе з прымацаванай да наплечнікаў па-
рай высокіх крываў, густа ўтыканых перам
арла ці ястреба.

Вынікі сваіх даследаваньняў польскі
гісторык агучыў у верасьні на торуньскай
навуковай канферэнцыі «Паўночныя воіны

ХVІ—ХVІІІ ст.», прысвечанай чатырох-

сотням вітебскіх гісторыкаў

Вынікі? Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

іканамі з'яўляюцца ў бітве ічкочавую ролю.

Гусары з крываімі сапраўдны

Паўстаньне

АДАМ ГЛЁБУС

Беларускае пытанье

Што з намі будзе?
Хто дапаможа?
Скажыце, людзі!
Ратуй нас, Божа!

14.01.1990—9.04.2005

Сонца

Я вылююблю цябе да донца,
Мая ты — радасць.
Маё ты — сонца.
Ты вылюбіш мене дарешты,
За пацалунак,
За гаты вершык.

11.05.2005

Менск

Горад Мінск — горад ікс недалюблены, антымістычны,
Дзе нашчадак Пяtra прыбіральлю вартуе ў «Макдоналдсе»,
А калега святой Магдаліны з поўным ротам зазывчай моліцца.
Горад Мінск — горад Зэт, горад мёртва— і чыстастатычны.

Горад Мінск — горад—сон, горад сонца неэстэтычнага.
Дзе герой твае? Дзе сыны—абаронцы, паэты—ўсхвалляльнікі?
Замест іх ты напоўнены спрэс пуставока—лупатыні лялькамі.
Колькі можна чакаць інтэрвэнтаў, ратунку мітычных?

Горад мой, паўставай, ажывай і жыві паўнакроўна,
І я будзе табе, горад Менск, ні падобных, ні роўных.

23.05.2005

Травень

Спакойны, сонечны, нядзельны дзень.
Ля возера гуляю ў адзіноце,
Там ластаўкі цалующа ў палёце
І падаючы на свой шматкірылы ценъ.

30.05.2005

Жвір жыцьця

Мы ёсё зрабілі, можна адзялчыць,
Купіць гарэлкі, добра моцна выпіць,
Каб высіпаша і зноў нанова жыць,
Каб жвір жыцьця са жмені ў жменю сыпачь.

Жвір палпыве струменем залатым.
Жвір пабялькыць, нібыта кроў праз сэрца.
Мы зноў паверым у адсунутасць сънерці
І ў жвір жыцьця, што вечна малады.

13.06.2005

Біяматэматаika

Павярхойнасць прагнє глыбіні.
Глыбіня сыходвіца з паверхнію,
Не знайсці прымусу ў тым ані
Кроплі... Толькі ёсць завершанасць,

А ў завершанасці тоіцца пачатак,
Кроплі, крапачка, драбок, агчэ,
Нуль, з якога ў нараджалальнym сыне
Зьяўляцца адзінкі, множнасць, статак...

Статак будзе кіраваць пастух,
Пасыўніце свой незылічоны статак,

АЛЕНА АДАЧНІК

Будзе ў ім прыбытак і дадатак.
На зялёны, свежы, росны луг

Наш пастух пакліча мастака
Малівача паверхні і глыбіні.
Той напіша вобраз пастуха
І паставіць кроплку на карціне.

26.07.2005

Здалёк

Як многа навокал
Чужых людзей,
Чужых агнёў,
Чужых падзеяў...

Як жа далёка
Твое цяпло,
Радасць мая,
Маё съяяло.

2.08.2005

Барсэлёна

Я пазнаю сваю Барсэлёну ў натоўпе другіх гарадоў
Па яе караевальнай хадзе, па яе карнавальным убральні.
Я наусустрach пайду, да яе шматсаборнага ўзяяня.
Да любові маёй Барсэлёны я рады ісьці, пагатоў...

Пагатоў, я готовы да мілай сваёй Барсэлёны ісьці
Бессаромная страсць Барсэлёны зьдзіўляе
шмат гадоў.
Прысутных,

Як уражвае бліскам маланка над морам у хмары
распнутай.
Я спазнаю маю Барсэлёну ў натоўпе другіх
гарадоў.

3.08.2005

Захмялелая малітва

Я малися бутэльцы
З чырвоным віном.
Я малися бутэльцы
Зь навыпітым сном.

За бутэльку віна
Я ўсё чыста аддам.
За бутэльку віна
Каго хочаш прадам.

У цібе ёсць малельня
З Ісусам Хрыстом.
Ты стаіш на каленях,
А я п'ю за кустом.

У маёй галаве
Ёсь тубелік віна.
У маёй галаве,
Прайда, толькі яна.

Больш нічога няма,
Толькі шклянка віна.
Боль гічона няма,
Токі кропля віна.

У маёй галаве
Кольці кропля адна.
У маёй лагаве
Шольб нічога мяна...

4.08.2005

Салдат

Калі ніхто ня кажа: «Выбачай,
Даруй, паэт, што я цібে пакрыўдзіў...»,
Калі навокал робіцца ўсё крыва,
Навокал эмрок і роспачны адчай,—

Больш не патрабна вашае «прабач»,
Не суцяша больш чужое слова.
У цемры паўтараю, як замову
І як загад: «Ня плач, паэт. Ня плач».

Слабы хай плача, круціца, як гад
Пад цяжкім ботам. Хутка разыбідне,
І съёзы высанхнуць, і сэрца скамянне...
Замест паэта — будзе вам салдат.

15.08.2005

*
Хопіць
піць.

8.10.2005

Поўня

Іртутная поўня хістаецца ў хваліх насыпніх.
Іду, я аня набліжаецца да вадаспаду наўмольна.
Вірба ціха плача над хуткай халаднаю пльныню,
Ня могуць вычарпнучь з рэчкі чароўную поўню.

15.11.2005

Вацлаў Ластоўскі

УЛАДЗІМЕР НЯКЛЯЕЎ

Сярод пачынальнікаў цэнтральнай ўкраінскай нацыі было многа літаратараў. І Беларусь стваралася літаратурой, узынікаючы ёй як тэма, фабула, сюжэт. Адзін з доказаў тому — Вацлаў Ластоўскі.

Вершы Ластоўскага нібытак і на гэта ведаю што такое... Лепшым могуць падацца зрыфмаваныя радкі ці на кожнага сёньняшнія пачатку: Але, калі задапна пытаннем не пра тое, як, а пра тое, *что и для чаго* напісана, тады ўсё стае на свае месцы. Ластоўскі пісаў дзесяці таго, каб пасыля яго звязыліся і былі, і ўжо пікілі не сканчаліся новыя і новыя пачатку. Каб ім ў ёй, ці ёю ў іх, жыла-была Беларусь.

Тое, што зробіла Ластоўскім, у небеларускім часе замгліася, а пасыля выплыла з іміграціі, як назірана на віні. Тэкстамі, якія на кожнаму напісаны. Яны быццам бы простыя, аднак глыбінна простыя — такая проза Быкава. І ў Ластоўскага гэта найперш вершы ў прозе.

«На грудзе, акружаным глыбокам вадой, я горад збудаваў. Змацаваў яго дубовою сцяной, байніцамі, на зводах мост уздоймыны палаажы.

У клеці звязёв усякага добра, — калі б на грод лягла аблога...

І вояў здрадных, лжывых я разылічыў, каб зь вернаю дружынай толькі дзяляць мой белы і чорны дзень...

І от нахлынуў вораг многі.

Ударыў я у звон трывожны.

Дзынеў патужна пляжкі сціпік...

Аднак на кілкі мой зоўны нікто ка мне не пасыпшы.

У горадзе майм — такім мацоўным — адзін я быў!..»

У чым гэта саступае сёньняшнім вершакам, вэрсётам?.. Ні ў чым. Яно і на можа саступаць ходу бы таму, што было раней. У пачатку.

Ластоўскі, безумоўна, разумеў і тое, што ёсьць насамреч пазэзія, калі напісаў: «Сыязымі душы, уздрыгамі душы — пішы!..»

Адзін з ягоных вершоў сціпівалася некалі, як народную песню, май бабуля. І я, навучаны ёю, ні ведаючы, канечнече, што гэта трохі перайначаны верш Ластоўскага або, можа, наадварот, ім перайначаная народная песня, паддываў:

Ідае Вітаўт па вуліцы,
За ім іксуць дзіве шабліцы.
Слаўны князь Вітаўт,
Слаўны Гаспадару,

Слаўна наша Гаспадарства!

Шаблі літы, златам біты,

Ручы скурый алавіты.

Слаўны князь Вітаўт,

Слаўны Гаспадару,

Слаўна наша Гаспадарства!

Адна шабля для спадара,
Друга шабля на тата.

Слаўны князь Вітаўт,

Слаўны Гаспадару,

Слаўна наша Гаспадарства!..

Песьню гэтую не маглі, мусібыць, не сціпіваць у майм Крэве, дзе на толькі Крэўскі замак, але і камені кожкі, і лобы пагорак — усё нагадвала пра Вітаўта, пра Вялікую Літву. Пра якую Ластоўскі сказаў: «Крыўей сіноў Тваіх спупляі славу гучную на Грунvald да палёх».

Ластоўскі не здабыў сабе гучнай славы ў пазэзіі, іншую змеймі славу, тым ія менш, я паст, як літаратар, ён вось да чаго імкнуўся:

**Формаў трупехлых я вораг дасконны,
сцекаж скаптых на шону тварэны;
новым імкненнем даць новыя формы,
новыя слова і ду выражэнья
стаўлю я мэтай.**

У гэтым імкненні — на мяжы магчымага — Вацлаў Ластоўскі і прайшоў, спраўдай накананавыя ѹмужы. Сказаўшы ў адным зь вершоў: «Чала я не хілу прадслай...» — і гэта таксама спраўдзіўшы.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ У РЭДАКЦЫЮ

Acta Albaruthenica: Навуковы зборнік / Беларускі рэспубліканскі фонд фундаментальных даследаваньняў. Міжнародная асацыяцыя беларускіх історыстаў. БДУ; Польскі інстытут у Менску; Пад агульн. рэд. М.Хаўстовіча, А.Барыччукага, С.Залрудзкага. — Выпуск пяты. — Менск: Права і эканоміка, 2005. — 284 с.

Энграфам для зборніка можна ўзяць назуў артыкулу польскай мовазнайды Эльжбеты Смульковай «Думаючы пра памежжа...». Гэты выпуск «Актай»... якраз і прысывечаны пытанням беларуска-польскіх літаратурных, культурных і моўных сувязей. Крыху са смуткам азініваючы вобраз паляку і Польшчы у сучаснай беларускай гісторыографіі, ужо беларускі даследовальці. Алець Смаличук робіць акцэнтаваную вынікову: «Гісторыя не з'яўляецца выключна барацьбой за выжыванье. Гісто-

рыя — гэта таксама партнэрства і супрацоўніцтва, якое толькі і дазваліе будаваць будучыню».

Беларусь—Гішпанія = Беларусь—Іспания = Belarus—España: Выбраныя старонкі грамадзко-культурнага ўзаемадзеяння. Матэрыялы круглага стала, Менск, 23—24 кастр. 2003 г. / Рэдкал.: А.Мальдзіс (гал. рэд.) і інш. — Менск: Беларускі кнігаизбор, 2005. — 160 с. — (Беларуска = Albaruthenica; Кн. 27).

Арганізацыя круглага стала і публікацыя зборніка матэрыялаў звязула пасыпшыя спрабаў беларускай грамадзкасці наладзіць міжкультурны дыяллёг. Бол. як піша адзін з гішпанскіх удзельнікаў дыскусіі, кусё беларуское ў нас успрыманца як належна да расейскай культуры». У Гішпаніі, «какі дойгата шукаць», можна знайсці пераклад Караткевіча ў

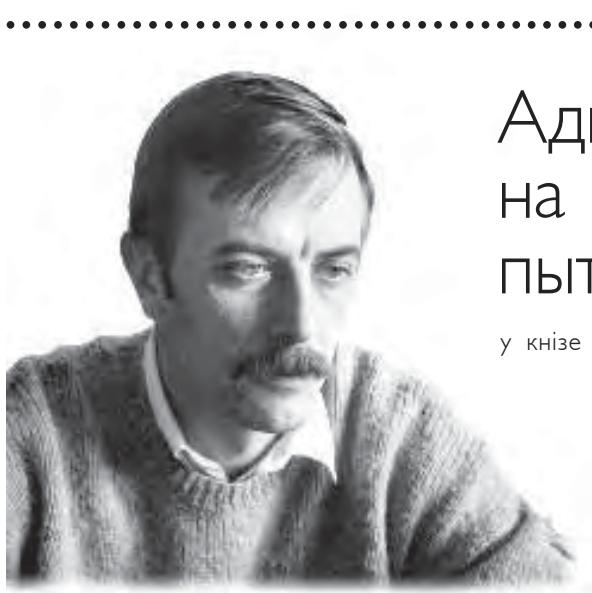
якой—небудзь кнігарні, «але ён будзе зроблены з ангельскай мовы да зменшаны ў аддзеле расейскай літаратуры».

АД

Сабур Р. З сувоўя памяці. Вершы, пераклады, афарызмы. — Менск, 2004. — 112 с. — 150 ас.

Кніга ўключае беларускамоўную і расейскамоўную часткі. Многія вершы з абодвух «ссышткай» прысывечаны дачыненням беларусаў і гібрайду да krajanosci сваёй шырэды, якія, аднак, не засвяддыў літуваеца ў дасканалы мастацкіх образах. Найцікавышым разыходзелам ёсьць «Пераклады з ідыша», дзе менскі аўтар асэнсюювае спадчыну Шыке Дрызы, Гірша Рэлеса, Мойша Тэйфа, іншых гібрайскіх пастаў.

ВР

Сяргей Дубавец аднавіў газету «Наша Ніва» і быў яе рэдактаром у 1991—2000 гадах.

Сяргей
Дубавец.
Вострая
Брама.
Кніга
выбранага.
— Вільня,
2005

Адказы на галоўныя пытаўні

у кнізе Сяргея Дубавца «Вострая Брама»

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

1995—2005. Хлыстай і Ясенін

Ёсьць кнігі, выдаючы якія, абавязковая сутыкнесьць з праблемамі. Сама тэма кнігі можа ўтобіваць безыцяг безадказных пытанаўніц, ну хоць бы мая

«Еніцыялігічныя злачынстві і катастрофы». Асабліва праблемны быў том пра самазабойствы вялікіх творцаў, пра іх катастрофы ў съядомасці. Быў там артыкул і пра Сяргея Ясеніна. Акрамя вядомага ў эрэсі самазабойства, там былі і намекі намагчымасць іншай гібелі паста. На артыкуле было некалькі цытат з кнігі съедчага Хлыстава. Съедчы напісаў мне пагрозыўшы ліст — маўзія, на мелі мы права перадруковаў ягона текст без дазволу. Звычайна абурэнні. Па телефоне мы дамовіліся на сустречу, калі помнік іншаму пасту—самазабойству — Маякоўскуму, што ў Маскве. Хлыстай быў супраудынны съедчы на асабіце важных злачынстваў, але зневешне быў больш падобны да злачынца, чым да съедчага; напісана, у мене спрацоўвае залежнасць ад фальшивы-кінэмаграфічных образаў, калі я так характарызују съедчага. Адно мага сказаць даскладна: я ніколі не пазайдзірошту злачынну, на якога распачаў паліваныне маёр Хлыстай.

Разомы наша была нядоўгай. Хлыстай быў спытага, ці прымял я ягона вэрсю і доказы, што Ясенін загінуў. Я дыпляматычна зауважыў, што перадрукаваў ягона пасты ў сваіх кнізах і яцьця сказаў пра свае пераклады вершоў Ясеніна на беларускую мову. Хлыстай застаўся не задаволены маёй

дышлыматычнай, але перакладаныне ўхваліў і грошавы ганарар за публікацыю ўзяў. Варты зазначыць, што той невялікі ганарар ён адмовіўся браць дасларам, а ўзяў толькі расейскім рулямі. Патрыёт — ён на ўсім патрыёт.

Р.С. Праз дзесяць год пасля той сустречы пад помінкам Маякоўскуму ў Расеі выйшаў тэлесэрыал пра Ясеніна, у аснову сцэнара якога была пакладзена вэрсія съедчага Хлыстава. На экране съедчы Хлыстай выглядае злачынным кінаартыстам, зрошты, і Ясенін выглядае ў тым сэрэйле на лепши з съедчага, які распрацоўваў вэрсю пра забойства паста. Наагул, большасць пастрэтаў Сяргея Ясеніна — аматарская выпішвакі крыжыкам, народныя лубкі і народныя байкі. На гэтым танным тле брашура съедчага Хлыстава супрауды вылучалася прафэсійным падыходам да справы, шкада толькі, што справа гэтая крыміналная, а не наукаўская і літаратурнаўчая.

2005. Шаўчук і «родина»

«Родина, пусты кричат «уродина»...» — любіць пайтараць рок-бард Шаўчук. Мае на тое права. «Уродина» дык «уродина», тым болып што ў мене з Шаўчуком розныя Радзімы. Вось толькі ёсьць адна акаличнасць. Шаўчук любіць прыяжджаць у Беларусь, а я люблю працаваць у Расеі. Часам нашы шляхі і перакржижоўвацца. Вось хоць бы згадаў экранізацыю майго літаратурнага праекту «Атаман», у якой Юра Шаўчук атаману-казаку Юрью Вароніну: «Усё будзе добра!» Ну сказаў і сказаў, і казак зразумেў. Звычайныя рэчы, банальныя сэрыяльныя слова, такіх на тэлэзіі працы. І ўсё ж добра, што ў мене з Шаўчуком зусім розныя «родины».

Байцоўскі клуб па-беларуску

«Гэта рэальна! | хай гэта не цывілізавана на ўзроўні чалавецтва, але ратуе сям'ю і знаёмыя».

Піша Сямён Печанко.

Атрымаўшы заданне зрабіць матэрыял пра беларускамоўных футбольных заўзятараў, я звязаўся праз Інтэрнэт з прыхільнікамі менскага «Тарпэда». Дамовіліся сустрака на акцыі пратэсту супраць ліквідацыі клубу. Ідуць на вызначанае месца, увесь час намагаўся ўявіць футбольнага фаната, які размаўляе па-беларуску. Тым самым вобраз прадстаўніка заўзятарскага асяродку, перавізанага шалткам з клубнай атрыбуцыйкай, амаль заўсёды нецьвярозага, часцей за ўсё лысага і мацоклівага, з беларускай мовай неяк не вязаўся. Аднак мае чаканыні на спрэудзіліся. Я ўбачыў звычайных маладых людзей, апранутых, як большасць беларускіх студэнтаў. Убачыўшы такіх у на тоўце, я наўрад ці падумай бы, што перада мною футбольныя заўзятары.

Сяргей і Дзяніс у заўзятарскім асяроддзі дзесяць гадоў — палову жыцця. Робіцца зразумелай іх трывога за ўлюбёны клуб і рапушаць зрабіць усё магчымое дзеля яго захавання.

«Заўзеты» па-беларуску

Беларускамоўных сирод фанатаў назіміт, а тых, хто карыстаецца мовай прынцыпова, і пагатоў. Аднак гэта найбольш актыўная і интелектуальная група фанаткага асяроддзі. Гэтыя людзі робіць заўзятарскія сайты, выпускаюць часопісы ды ўёткі па-беларуску. Свой энэргічныя яны захаплююць астатніх. Хлопцы расказваюць пра этнічнага рассейца, што праз знамёства зь імі пачаў размаўляць па-беларуску.

Да беларусшчыны яны прыйшли не адразу, аднойчы зразумеўшы, што па-іншаму праста нельга. Любая заўзятарская групоўка мае ў арсенале набор агітацыйных сродкаў — гімны, лёзунгі, крычалкі, атрыбуцыйкі. Тарпэдаўская фанаты пераклалі свой гімн на беларускую мову, а перад адной з апошніх гульняў адзін аматар выканаў яго перад усімі стадыёнам. Яшчэ раней гледачам раздаваліся ўёткі з беларускім тэкстам гімну. Маладыя людзі з зайздрасцю адзначаюць: «У любой нармальнай краіне стадыёны сільвярнуют гімнам сваім камандам на сваёй мове, чым нікога ня здзівіш». Аднак аптымізму на траце і вераць, што аднойчы падтрымка на стадыёне будзе гучаша на роднай мове. На гульнях з узделам «Тарпэда» можна ўбачыць велізарную чорна-белую расцяжку з надпісам беларускай лацінкай «Найвялікшы і найлепшы. Мы заўжды з табой».

Аматары...

Большасць абывацеляў мае

ГІМ «ТАРПЭДА»

Наперад Тарпэда, колеры свободы, Чорна-белы, бела-чорны
Усюды, заўсёды.

Уся зямля

Тваёй гульней захоплена,
Непаканана, легендарны,
Родны клуб — Тарпэда!
А-а-а, а-а-а, родны клуб —
Тарпэда!
А-а-а, а-а-а, але-а — Тарпэда!

стэрэатыпна ўяўленне пра заўзятараў, не адрозніваючы простага аматара ад футбольнага хулігана. Дзяніс — аматар. Ён наўвеџае толькі хатні гульняны свайгубіклюб і ня скількі на боек з апанентамі. Тым на менш, ён актыўна ўтэльнічае ў жыцці аматарскай плюні.

...і хуліганістыя дзікэнтэльмэні

Сяргей — хуліган са стажам. Яго беларускамоўнасць — гэта сімейнае. Сирод яго паплечнікі сустракаюцца вельмі розныя людзі — студэнты, бізнесмэны, рабочыя. Сваю падтрымку чорна-белым выказываюць музыкі гурту «Чырвоным па белому». Хуліганы суправаджаюць свой клуб на выездах, падтрымліваючы на хатніх гульнях. Падчас матчоў здараюцца сутычкі з іншымі хуліганамі — гэтае варуцішча бакі высьвітляюць адноўсіны. Такім чынам виграчае інгаты, напружанасць. Такі сабе футбольны байцоўскі клуб.

«Нехта застаєца хуліганам на ўсё жыццё. Я ж цяпер ведаю, на што я здольны ў экстремальных сітуаціях, калі застасеца адзін перад непрадказальнымі нафотапам. Я выпрабуюваю сябе і лічу, што гэта больш рэальнай і натуральнай, чым захаплены горнымі лыжамі», — кажа Сяргей. — Я ведаю, што цяжка зразумець матывы, якія рухаюць намі. Хуліганам можна стаць ня кожны, але ў кожным чалавеку можна знайсці туго нянявісць, якую проста неабходна існаваць. І лепш гэты інгаты адчуваюць на блізкім нам людзі, а такія ж, як мы, падчас бойкі. Вядома, што гэта не цывілізація на ўзроўні чалавецтва, але справядліва ў адносінах да сям'і і знаёмы».

Апошнім часам сутычкі між фанатамі робіцца нечым накшталт спорту. Выпрацаваны нават адмысловыя правілы: у 2001 годзе Віцебску прадстаўнікі ўсіх хуліганскіх груповак прынялі своеасаблівія правілы «fair play», паводле якіх забараняецца ўжыванне любой зброя, зъбіццё тых, хто апінуўся на зямлі. Такой ініцыятывы на ведае ніводная фанатская супольнасць свету.

«Тарпэда» у сециве

Маханыне кулакамі — не адзіны занітак хуліганаў. Кожны клуб мае афіцыйны і аматарскі сайты. «Тарпэданы» ўжо пяты год у сециве, троці — па-беларуску. Інтэрнэт-сторонка карыстаецца папулярнасцю і аўтарытэтам ў наведвальніцай на толькі з Беларусі, але і сирод усходнеўрапейскіх фанатаў. Сайт змяншае

фотаархіў, відэашэрагі, у хуткім часе зьяўліца аўдыёзапіс гімну «Тарпэда». Штодня яго наўвеџае 150—200 чалавек.

Да беларусіцаў тарпэдаўска-га сайту іншыя клубовыя аматары паставіліся па-разнаму. Ад вечніх «ворагі» — фэні менскага «Дынама», якія прытым ліва-

юща праразейскіх імпэрскіх поглядзяў, — падкрэслена нэутральна, а гомельскія «ворагі» пэрсанялю іх вольгіт. На гомельскім сайце www.green-white.front.ru можна прагаласаваць на карысць адной з дзяржаўных моў. Паказальна, што за беларускую мову на цяперашні момент прагаласавала 37% наўедвалнікай. Сяргей сцвярджае, што сирод фанатаў ёсьць розныя людзі, і ў любым асяроддзі знаходзіцца здольны зірнік вышыні за надуманыя спрэчкі. Інтэрнэт дазваляе кантактаваць такім заўзятарам, не зважаючы на супяречнасці.

Капітаны без карабля

«Нас нікто не прымушае вандраваць за сваімі кумірамі, лэзві ў бойку. Нам падабаецца так жыць, і ў такіх умовах мацющаца сапраўднае сіброўства і адказнасць. Я і мае сабы ніколі не адмовіцца ад сваіго клубу, нават калі ён перастане існаваць. Мы верым, што пераможам! Раней ці пазней», — кажа Сяргей.

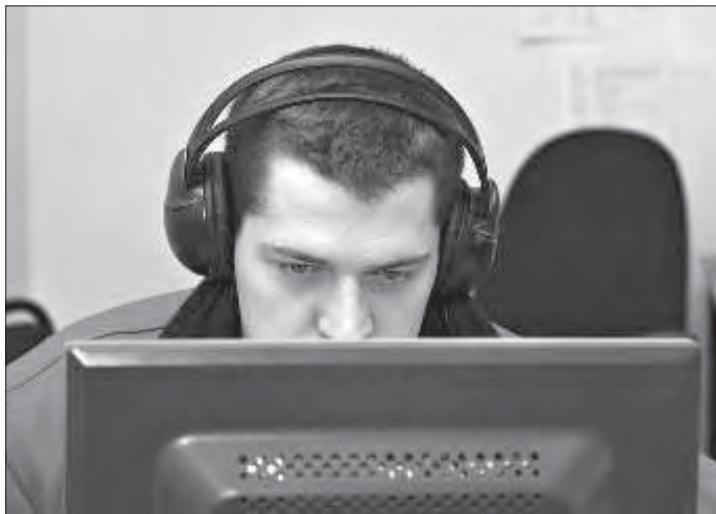
Паводле яго слоў, некаторыя ягонія калегі дыскрэдытаць сваімі паводзінамі ўесь рух, і дзякуючы ім ствараюцца ўстойлівыя стэрэатыпы пра «недалёкіх» і «адмарожаных» фанатаў. Беларускія фанаты не «заўзеты» за чужыя клубы, не зважаючы на слабасць нацыянальнага футболу. Маладе пакаленне не аматараў жыве паводле ўласных правілаў і не баіцца выказваць пачуцці да сваіх куміраў на роднай мове.

Адзінае беларускамоўнае хуліганскэ выданне

Сέнь год тарпэдаўцы выдаюць часопіс «Тарпэдаўскі фан-кур’ер». Выходзіць ён пры канцы кожнага году і ўйдзе сабою спрэвадзачу пра футбольны і каліяфутбольны падзеі. Гэта адзінае беларускамоўнае хуліганскэ выданне ў нашай краіне. Наклад абнежаваны, таму замовіць часопіс можна па электроннай пошце (адрес tfk@tut.by).

ІНФАРМАТАР

НІКІТІН ВІКТОР

ІНТЕРНЕТ-ПРАВАЙДЕРЫ

- «IP TelCom»**
вул.П.Броўкі, 18
232-72-98, 288-29-89
- «Sat.by»**
228-19-12
- TCM («Тэлеком-мэдия»)**
вул.Рэвалюцыйная, 6а
223-65-44, 237-71-07
- «Аўтлінко»**
вул.Кінрэйна, 1/3, офіс 45
211-39-25
- «Адкрыты кантакт»**
вул.Кальварыйская, 17а, офіс 113
211-01-21/22
- «Айнына»**
вул.Лаза, 16
201-27-78/79
- «Алтапан»**
вул.Кіжаватава, 7/2
275-28-58/82
- «Аніткс»**
Кальварийская 1, офіс 424
217-75-07
- «Атлянт-тэлеком»**
пр.Пушкіна, 39, блок Г5-1
207-2-207/741
- «Баснет»**

- вул.Акадэмічная, 25, офіс 510, 511
284-26-28, 217-74-04
- «Белінтарэнтпрайдаж»**
пл.Свабоды, 23, офіс 79
206-55-50, 227-25-02
- «Белінфандэт»**
вул.Магілёўская, 5, офіс 402
219-06-39, 210-58-11
- «БелСэл»**
вул.Залатая Горка, 5
276-01-11
- «Белтэлекам»**
вул.Энгельса, 6
217-10-05
- «Гляблаванбел»**
вул.Вардашэні, 73, офіс 703
234-59-24, 237-80-38
- «Дзялавая сетка»**
пл.Свабоды, 17, офіс 711
213-24-53, 206-50-06
- «Космас-ТБ»**
вул.Кісялеві, 13
289-29-10, 210-13-79
- «МДФ-камунікейшн»**
пр.Ф.Скарбіны, 117, офіс 314
264-64-12, 263-96-29
- «Магістэр»**
вул.Каралі, 2, 5-ты паверх
236-51-01, 284-81-96
- «Мігістэр»**
вул.Чапаева, 5-238
200-64-13, 226-57-47
- НКЦ «Тэлепорт»**
вул.Каралі, 16
226-45-60
- «Нэзварк-систэмы»**
2-я Шостая лінія, 9
283-17-11/24-67
- «Нэцкспла»**
237-85-88, 234-02-55
- «Сола»**
вул.Крапоткіна, 44, офіс 1105
234-81-64, 283-29-79
- «Фарэнэт»**
вул.Маскоўская, 20, офіс 519
210-25-20
- «Юнібел»**
вул.Захарава, 59
210-03-66
- «Юніка»**
пр.Ф.Скарбіны, 49, офіс 402
239-38-08

Пятніца, 2 січня
БТ, 22.05

«Зорге».

Японія, 2003, рэж.
Масахіра Сынода.Гісторычна-шпіёнская
драма.1930-е гады. Токіё. Са-
вецкі разьведчык Рыхард
Зорге здабывае тайны
вайны...Трохгадзінная драма Ма-
сасхіра Сыноды адметна
відамі старадаўніх Токіё, ство-
раннымі на кампютары, і
музыкаі Сынічыра Ікебэ
(«Легенда пра Наражу»).Ролі выконваюць Ян
Глен («Цемера»), Масахіра
Мотакі, Рыёна Хадзукі.

НТВ, 22.45

«Сымона».

ЗША, 2002, рэж. Эндрю
Нікал.Мэліядраматычная камедыя
з элементамі фантастыкі.Справы ў кінарэжысёра
Таранская (Аль Пачына)
кепскі. Галоўная актрыса
Уцякля са здымачнай пля-
щоўкі — і патрабуеца тэр-міновая замена. І раптам
зьяўляецца Сымона, пек-
ная, таленавітая, зорная і...
несапраўдная.У фільме таксама ігра-
юць Кетрын Кінэр і Ўайнно-
на Райдэр.

Субота, 3 січня

АНТ, 16.40

«Успаміны чалавека—
невідзімкі».ЗША—Францыя, 1992,
рэж. Джон Карпінтар.Праз выхух у навуко-
вым інстытуце герой
(Чэві Чэйз) набывае ня-
бачацьць. На недарэку
палюючы цэруншнікі, але
герою дапамагае закаха-
най дзяўчына (Дэрэл
Хана).Рэжысэр Джон Карпін-
тар, аўтар культавых «Хэ-
лаўіна» і «Вампіра», у
фантастычным кіно адчу-
вае сябе як рыба ў водзе —
і здолыў ажывіц самы
банальны сюжэт.

БТ, 22.20

«Чалавек, які плакаў».

Францыя—Вялікабрытанія,
Англія, 2002, рэж. Салі
Потэр.

www.howieweb.com

2000, рэж. Салі Потэр.
Драма.Габрэйскую дзяўчыну з
рэсейскай глыбінкі лёс
разлучыў з бацькам. Дзяў-
чына вырасла ў Англіі і
атрымала новае імя. Але
героінікінца знейші
свайго тату, які калісьці
з'яўляўся ў Амэрыку на за-
робкі...Карынту Салі Потэр уп-
рыгожвае выдатны акто-
рскі ансамбль: Крысты-
на Рычы, Джоні Дэл, Алег
Янкоўскі, Кейт Бланшет і
Джон Туттуро.

Апэраторам карціны

выступае жывы клясык
Саша Вэрні («Хірастыма —
мая любоў», «Летась у Ма-
рынбадзе»).

СТВ, 0.15

«Джэры».

ЗША, 2002, рэж Гас Ван
Сэнт.Арт-хайсная
экзистэнцыйная
прыповесць.Мінімалістичны шэдзёр
Гаса Ван Сэнта. Два сіб-
ры, якія называюць адзін
аднаго Джэры, сыходзяць у
пустыню...

...

Нядзеля, 4 січня
БТ, 15.20

«Маем рэчы».

Беларусь, 2005, рэж.
Алесь Матафонau.Гэты выпуск прысьвяча-
ны саларным знакам...

«Лад», 17.45

«Анжаліка — маркіза
анёлаў».Францыя—Нямеччына—
Італія—Гішпанія, 1964,
рэж. Бэрнар Бардэры.Прыгодніцкая мэліядрама
паводле раманаў Аны і
Сэржа Гален.Мілі сэнтыментальны
кіч, якай радавала савец-
кіх гледачоў — і радзе да
сέньня.У ролях: Мішэль Мэр-
сье, Рабэр Асэн, Жан
Рашфор.

СТВ, 21.25

«Тытус».

ЗША—Італія, 1999, рэж.
Джулі Тэймар.Трагедыя паводле
У.Шэкспіра.

Палкаводцу Тытусу за

3. ...Cc5 4. Kc3 d6 5.

Kf3 0-0 6. e4?..

«... скінуў баявога слана і
адразу замітусі сямя між
дзіўнама ладзьдзямі
Съмерці».

20...Td8?.. 21. Fb7?..

Tb8.

«Візір зьбіў яшчэ адна-
го латніка і налаўніў гала-
вою, аточыў чорнымі
войскамі». Вынік драма-
лізацыі белых: 21. Kb3
давала ім контрапанцы.

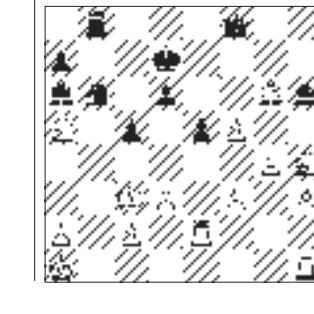
22. Kb3.

Выліваха спрабуе адка-
заць ударам на ўдар, ды
запозна. Пасыя 22...Tb7
ягоны конь звязаны.

23. Kd5 Tf2+.

«І тады рука Съмерці¹
працягнулася і звязала з
галавы карабля карону.— Аман, — сказала
яна.Выліваха прайграў пер-
шы раунд бойкі. Але тыя,
хто чытаў славуты твор,
памятаюць, што гэта быў
яшчэ не канец. Другая
партыя склалася для рага-
чоўца больш пасыплюва.

Вольф Рубічынк

Як вы ви намалявалі?

На дыяграме — партыя У.Шэкспіра.
Прынамсі, такую выснову зрабіў даследчык
П.Вісьленінус, прааналізавшы карынту
ван Мандэрса «Шэкспір і Бэн Джонсан гуля-
юць у шахматы» (1603). Ен настойваў, што
геній меўся пастаўіць мат канём на 44...Калісці аматары гульні ўключыць фанта-
зію ды таксама адноўяць партыю паміж
Я.Коласам і Я.Купалам з палатна З.Паўлоў-
скага (1945).съмерць сына помесіць
караблю готоваў...Сучаснае прачытаньне
Шэкспіра, намінаць на
«Оскара» за найлепшыя
касцюмы. У ролях: Энтані
Хопкін і Джэсіка Лэнг.

«Лад», 22.35

«Робін Гуд — прынц
зладзеяў».ЗША, 1991, рэж. Кевін
Рэйнандс.

Прыгодніцкий фільм.

Былы арыстакрат Робін
Локслі, больш вядомы як
Робін Гуд, видзе вайну ў
шэрвудскім лесе супраць
нотынгемскага шэрафа,
абаране бедных і карае
багатых.Робін Гуд з амэрыкан-
скім акцэнтам меў вялікі
карасів посыпех, дзівье на-
минацыі на «Залаты глё-
бус», намінаць на «Оска-
ра», прэмію Брытанскай
кінаакадэміі, прэмію «Грэ-
мі», прэмію MTV.Ролі выконаўці Кевін
Кестнэр, Морган Фримэн,
Крыстыян Слэйтэр.

Андрэй Расінскі

дзе варта быць

ІМПРЭЗЫ

Быў.
Ёсьць.
Буду!..

- 8 (ч) — «Дом, дзе съпяць прыгажуні».
11 (нда) — «Адчыніце кантраперу!».
- Тэатар імя Горкага**
3 (сб), 11 (нда) — «Дз-тэктар хлусны».
4 (нда), 10 (сб) — «Вольны шлюб».

- Тэатар беларускай драматургії**
1 (ч) — «Чарноўская малітва».
4 (нда) — «Палёты з анёлам».
- Музычны тэатар**
1 (ч) — «Прынцеса цырку».
2 (пт) — «Кахан».
3 (сб) — «Дон Кіхот».
4 (нда) — «Цыганскі барон».

КІНО Ў МЕНСКУ

- «Аўрора»** (253–33–60)
«Гаміх небам і зямлею»: 2 (пт) 18.30; 3, 4 (сб, нда) 14.00, 18.30.
«Доом»***: 2 (пт) 19.00, 21.00;
3, 4 (сб, нда) 17.00, 19.00, 21.00.
«Кроў ў кроў»***: 2 (пт) 20.30; 3, 4 (сб, нда) 16.00, 20.30.

- «Бярэсцьце»** (272–87–91)

- «Доом»***: 2–4 (п—нда) 19.00.

- «Легенда Зоря» (2с): 2 (пт) 16.30 (п), 21.00; 3, 4 (сб, нда) 14.00 (п), 16.30, 21.00.

- «Дом кіно»** (266–35–26)

- «Першы пасыль Бога» (прам ера, 2с): 2–4 (п—нда) 17.00, 19.00, 21.30.

- «Дружба»** (240–90–13)

- «Сардзич запрашаем у Рай!»: 2–4 (п—нда) 16.30 (п), 19.00, 21.00.

- «Кастрычнік»** (232–93–25)

- «Гаміх небам і зямлею»: 2 (пт) 14.30, 16.40, 18.50, 21.00; 3, 4 (сб, нда) 14.30 (п), 16.40, 18.50, 21.00.

- «Маскаў»** (203–14–48)

- «Гаміх небам і зямлею»: 2 (пт) 19.00, 21.00; 3, 4 (сб, нда) 15.00 (п), 17.00, 19.00, 21.00.

- «Мір»** (288–22–33)

- «Сардзич запрашаем у Рай!»: 2–4 (п—нда) 17.00, 19.00, 21.00.

- «Місія «Сэрэніці»**

- 2 (пт) 18.00, 20.00; 3, 4 (сб, нда) 16.00 (п), 18.00, 20.00.

- «Партамаг»** (203–77–66)

- «Сардзич запрашаем у Рай!»: 2 (п—нда) 16.30, 19.00, 21.10; 3, 4 (сб, нда) 14.00 (п), 16.30, 19.00, 21.10.

- «Піянір»** (227–64–87)

- «Місія «Сэрэніці»

- 2 (пт) 14.30, 16.40, 18.50, 21.00; 3, 4 (сб, нда) 16.40, 18.50, 21.00.

- «Цэнтраліны»** (200–34–16)

- «Доом»***: 2–4 (п—нда) 17.00, 19.00, 21.00.

- «Трымайся да канца»*** 2 (пт) 11.00, 13.00, 15.00; 3, 4 (сб, нда) 11.00 (п), 13.00, 15.00.

- «Кулапаўскі тэатр**

- 1 (ч) — «Эркі XIV».

- 2 (пт) — «Гаплевая завеяя».

- 3 (сб) — «Я не пакіну цібех».

- 4 (нда) — «Паўлінка».

- 5 (п) — «Сымон-музыка».

- 7 (ср), 8 (ч) — «Чорная панна Нясвіжку».

- 9 (пт) — «Парфён і Аляксандра».

- 10 (сб) — «Чынькіўка».

- 11 (нда) — «Каханье ў стылі барок».

- Ранішнік спектаклі**

- 4 (нда) — «Паўлінка».

- Малая сцэна**

- 2 (пт), 3 (сб), 9 (пт) — «Дзікае палавяньне карала Стаках».

- 4 (нда) — «Варшавская мэль-дыля».

- ЮНАМУ ГЛЕДАЧУ**

- Тэатар**

- Тэатар юнага глядача**

- 1 (ч), 6 (аўт) — «Адосьвіткі тут ціхля».

- 2 (пт) — «Сястра мая Русалачка».

- ІМПРЭЗЫ**

- 8 (ч) — «Дом, дзе съпяць прыгажуні».

- 11 (нда) — «Адчыніце кантраперу!».

- Тэатар імя Горкага**

- 3 (сб), 11 (нда) — «Дз-тэктар хлусны».

- 4 (нда), 10 (сб) — «Вольны шлюб».

- Тэатар беларускай драматургії**

- 1 (ч) — «Чарноўская малітва».

- 4 (нда) — «Палёты з анёлам».

- Музычны тэатар**

- 1 (ч) — «Прынцеса цырку».

- 2 (пт) — «Дон Кіхот».

- Кіно**

- «Аўрора»**

- «Мой брацік — сабачка»: 2–4 (п—нда) 14.40.

- «Кошычні дом»**: 3, 4 (сб, нда) 12.30.

- «Бярэсцьце»**

- «Аленяна Рудольф»: 3, 4 (сб, нда) 12.00.

- «Дом кіно»**

- «Прыгоды піратата ў краіне ага-

Рок-выбух

Шэсцьць рок-акцыяў у першы сънечкінскі ўік-энд.

«Волпі», «Кляпісы» і «зядбы»

Распачнечца музычныя фэрыя 2 сънечкіні ў менскім Палацы спорту. Там зайграюць «Волпі Відаплясава», «Zdob Si Zdub» і «Ліпіс Трубцікі». Пачатак а 19-й. Яшчэ «Zdob Si Zdub» наведае ў студыю «Плісаў», каб запісаць з імі песню «Не сумуй, таварыш!». У гэты ж дзень — клібасня ў клубе «Рэактар»: піцадзіні на гардкор-вечарына. Уздел баруць «Куклы», «TT-34», «Partyzone», «Зымляя». Акцыя прымеркаваная да Дня барадзьцаў са СНДам. Спайдрайны кайф — у музыцы, а не ў наркотыках, кажуць завадатары. Па-

чатак канцэрту ў 17.00. Гледачам будуць масава раздавацца прэрэзвратывы.

3 сънечкіні ў Палацы мастацтваў (ул. Казлова), «Саша і Сірока» прэзентуюць дыск «Ска-ты». У акцыі возьмуть удзел дніні блізкія гурты «Рэзбітае сэрца пацанаў» і «Срэбнае вясельле». Пачатак а 18-й.

Горадня

У Горадні 3 і 4 сънечкіні — фэстываль «Тры шрубы». А 18-й на сцену кінатэтру «Космас» выйдзе гарадзенскія «Айша», «Воображеніе людзей», менскія «Рыкашэці», «Маўзэр Папанін» ды іншыя. Эксплюзіў «Трох шрубу» — выступ масіўнай каманды «Beauty&Monster» з вакалістам-галиндцам і паралельнай галіндцам-вечаравынай, якая будзе пражоці на другай пляцоўцы фэсту.

Берасцьце

У Берасцьці — свой двухдзённы фэст. У клубе «Вэзувій» 2 і 3 сънечкіні — канцэрт з удзелам 20 гуртоў. Гэдлайнэры — «Сыціна» і «В.Н.». У фэсце бярэ ўдзел і правакацыйная каманда з Белазэрску «Бардак-хайс», якая славіцца гратэскнымі перформансамі на сцене.

Полацак

Але самая грандыёзная падзея ўік-энду — у Полацку. Там ад 2 да 4 сънечкіні кручыца «Рок-кола». У гарадкім палацы культуры можна будзе побачыць экспазіцыю, прысьвяченую гісторыі беларускага року. Тамсама, на адкрытым фэсту, зайграе «Фліус і Кліні». Прыедзе «Гаварыш Маўзэр» з Магілёва, віцебскі «Алмазны фронт», дэяўночы рок-проект з Полацку «Індра», што грае песні на верши Леры Сом — усяго 31 гурт. Канцэрты будуть цяпніца а 12.00 да 21.00. 4-га — гала-канцэрт з удзелам пераможца «Рок-кола»-2005 і гасціні — «N.R.M.», «Стокс» і «Мадэрн-гард-блюз». Сяргей Будкін

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Наіўны сюжэт і адчувальны бюджэт

Місія «Сэрэніці» (*Serenity*)
ЗША, 2005, 119 хв.

Жанр: касмічныя прыгоды.

Адзнака: 5 (з 10).

Брат-лекар вызывае сястру за лібараторы, дзе праводзяцца вайсковыя эксперыменты па тэлепаты. Чукачы хаваюцца на пірацкім караблі, але па съльдах чайнака ідзе блызлітасны агент Альянсу — а ў кошмасе пануе дызайнер-пладальнікі.

«Місія «Сэрэніці»» — узорны фільм катэгорыі «б», але пастаўлены ён вяліким бюджэтам. У карціне ёсьць вольналибіўныя піраты і «касмічныя вэртыкальшчыкі», мурын — самурай, праграмаванне псыхікі, кітайскія песьесы, закаханыя робаты, карат, да адключкі і застонлівых канібаліў.

Стужка сабраў ўсе магчымыя штампы фантастычнага кіно — ад «Зоркавых войнаў» да «Сабакі-прыўіда». Але менавіта пазнавальнасць кіпіш, наўмы сюжэт і адчувальны бюджэт зрабілі фільму шаленую касу.

Ляскат заркалеть, каладцільня ў салуні (Самэр Глэй — рубон!), іркава касмічнай рабочыні на баявой апрацоўцы — усё гэта ўжо было ў сямім танным кіно, але чаму б на гэтых сцэнках не адлачыцца?

Рэжысэр Джон Уэдан («Бары» — вынішчальніца вампіраў), канечне, на Стэлі Кубрік, але тавар «Сэрэніці» й не прэтэндуе на аўтарскае кіно.

Місія пірататаў тэлепату — загацца з «касмічнай вэртыкальшчыцкай» да поўнага прайрыва інфармацыйнай бліжкады — і да канчатковага спусташэння гладзіцкіх гаманцуў.

Фільм не настолькі кепскі, каб быць таленавітым, — і не настолькі добры, каб пра яго прамаўчаць.

Андрэй Расінскі

КІНО НА DVD

«Master Records»

«Лодкі з кавуновых лупін»

Драма. Турыя, 2003, рэж. Ахмэт Улюкай.

У ролях: Ісмаіл Хакі Таслак, Кадыр Каймаз.

Лета 1960-х. Хлопчык Мэхмет

працуе ў гандлярія кавунамі, а ўноні

сябар Рэзыят вучыцца ў цыркульника.

Але падлеткі з правіціў

ўбіўцамі ў кінамагістрат і бацьчы

у ім зьдайсненые сваіх мараў...

Менск, Кісялёва, 12, 643-

21-08

Пявучы дыскрэдытарап

Адкрыты ліст съядомага грамадзяніна ў адпаведныя органы. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Шаноўныя органы, у кантэксьце набываючага моц артыкулу Крымінальнага кодаксу «Дыскрэдытарапы Рэспублікі Беларусь» сыгналізура пра прыметы паводзін, якіх, на маю думку, падпадаюць пад згаданую напраўку. Нехта Ксенія С., выступаюча на музычным фестывалі ў Эўропе, нанесла, на маю думку, бязъмерную шкоду нашай дзяржаве і заслутуюася адпаведнай кары.

Слышиаюся падзяліца сваімі назіраннямі. Па-першое, маленька дзяўчынка ляўна выглядала канстрастам на фоне аднагодкі з іншых краін — як правіла, тоўстых бугаёў. Гэта адразу стварыла негатыўны імідж нашай краіне — імідж краі-

ны, дзе дзесяці ледзьве на пухнуща з голаду ў выніку эканамічнай палітыкі любімага презыдэнта. Што, съявачка не магла, рыхтуючыся да выступу, сесьці на адпаведную дысце? Магла, аднак, здаецца, хасця наадварот выглядаць, быццам близкадніца.

Ціпер заглянем у тэкст песьні. Яна цалкам двурушніцкая. Кожная фраза патыхае замахам на канстытуцыйны лад нашай дзяржавы. Песьня пачынаецца словамі «Мы разам». Ці не нагадвае яна нам пераказ відомага слогану «Разам нас багата і г.д.»? Ксенія ня толькі публічна прапагандавала каштоўнасці «аранжавай рэвалюцыі», аднак яшчэ і экспартавала іх на беларускую глебу.

Іздэм далей: «У доме пах хлеба і парнога малака». Кожны замежны слухач можа працягнуць дэдуцыйны ланцужок лягічных заключэнняў: калі ў доме пахне вык-

лючна такім небагатым асартыментам, то беларускі сем'і маюць вельмі прымітывыні спажывецкі набор.

«Съвест такі прыложы, як фарбы віслёлкі». Між тым, кожнаму вядома, што флаг з колерамі віслёлкі — гэта брэнд прадстаўнікоў сэксуальных меншасцій. А калі верышь цэнтру «Есом», якраз яны ствараюць электаральныя касыякі апазыцыі.

І наэршае, да чаго заклікае Ксенія ў сваёй песьні? «Будзем жа сібрамі». Хіба гэта ня заклік да стварэння нефармальных грамадзянскіх ініцыятыв? Сапраўды, ідальная мадэль, каб абысыць закон. Накрывае, скажам, АМОН сход «Партнэрства», а баевікі-праваабаронцы на гэта мянтам кажуць: «А мы ніякія не НДА, мы проста так сябруем».

І ўжо я буду падрабязна аналізаваць фінальныя слова — «Давайце памножым съмех, усъмешкі і песьні». Вось яна,

ЛЕВЫМ ВОКАМ

жыццёвая формула дармаеда, алькашоў і башкую кінутых кіндэрэй. Гарланіц і давіць лыбы ў той момант, калі не закончаны адзізчальнікі работы ў «чупа-чупсе», прабаче, у будынку Нацбібліятэкі!.. Хіба гэта не кашчунства?

Маю надзею, што вы будзеце дастойнымі праўнукам Жалезнага Фэлікса і прымес неабходныя меры, каб на дачь пашырыцца гангэрэн анатыдзяржайной пропаганды. Міркую, што паўтара году турмы стануцца добрым урокам для маленькіх дыскрэдытарапікі нашай рэспублікі.

Заўсёды на варце рашэнняў 2-га Ўсебеларускага народнага сходу, ваш

Лёлік Ушкін

Маленькая перамога

Ксения Ситинская раздае автографы ў аэрапорце. Сустрака пераможцу дзіцячага «Эўрабачання» сабраліся сотні людзей. Дыска-поп-музыка найболей адпавядае густам кіраўніка Беларусі. То ж ўага ёй надаецца вілікай, непрапарційна з іншымі музычнымі жанрамі. Беларускія ўлады лічыць папс цэнтрам нацыянальнай ідэнтычнасці і нарктыкам сацыяльнага задавальнення. У іншых краінах «Эўрабачанню» надаюць столькі значэння, колькі съпевы на ім маюць абсалютны культурны вартасць. Справа: галоўны ідэолаг краіны Алег Праляскоскі.

ПАДЗЯКА

Сардечны дзякій Аляксандру Янукевічу за чуласць. Вялікі дзякій Яўлону Юзэвічу за падтрымку.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНІНІ

Віншую Крывічанку з днём народнай. Краеўц Віншум Станішу Анатолію Іашчанкай з нараджэннем дачкі Яніны. Хай гадуцься здарова!

Моладзь скіле головы перед пістанцамі Слуцкага збройнага чыну

КАНТАКТЫ

Шукаю інфармацыю пра беларускі нацыяналістичны рух. БНСП. Ф. Акінчыца. А/с 19.211501, Наваполацк, Палацкі раён, Віцебская вобл.

КІНГІ

Прададнік «беларускі арнамэнт» Кацэр, «Словедзь» Л. Геніуш, «Пан Тадэвуш А. Мікаевіча на трох мовах, «Энгарні дарогі» К. Акулы, «Тэз-тонікі ордзан», альбом «Беларуская кераміка», «Арты Краеўна на Беларусі» і іншыя. Багаты ўніверс. Т.: 753-70-05

Прададнік «Гісторыя беларускіх мігрантаў на Немеччыне 1939—51 г.» Вінніцкага, «Галіцкія партыі Беларусі», «Слоўнік беларускай мовы» 1870 году. Насовіна, «беларусь пад німецкай акупацыяй Ю. Ту-ронка» ды шмат іншых. Перажды, гісторыя, этнографія. Т.: 753-70-05

Прапануем «беларускія кілесныя правапис», «Нашу Ніву» (факс. выд.), «Фатаграфічны альбом падзядзінов», дыяцечыя книгі, пісанія класічным праваписам, комплект падручнікаў па старобеларускай, старадаркіскай мовах іншага. Т.: 753-91-96

Даведнік «Архіў Рэспублікі Беларусь», «Істориографія і генеалогія Беларусі X—XXI векоў». Т.: 753-91-96

Альбом «Менск — горад СОНца», перафляды: книгі, перакладэны з польскай, англійскай, немецкай, расейскай мов. У тым ліку «Дзяды», «Санты Мішкеўчы», літаратура беларускай Польшчы XV—XIX ст., падручнікі па журнальцістве. Т.: 753-91-96

Беларускі аўдый. «Старажытная зямля», калекцыя беларускіх касця, СД, у тым ліку аўтэнтычныя фальклер, «Я нараджаўся тут», сучаснай і архайнай музыкі. Т.: 753-91-96

ПРАЦА

Якасна выканана пісмовыя працы на беларускай гісторыі, літаратуры і гравіроўкі. Звязацца загадзя пасля 17—18. Т.: 235-18-72

ЖАРТ

Выкладчык піша формулы на дошцы, рабітам яму ў съпіну нехта з задніх шэрагаў кідае сякеры. Выкладчык, выторгваночы сякеры са съпіны і кідаючы яе ў падлогу:

— Ну я ж казаў, каму нецікава — не прыходзьце!

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Станіславу Дз-чу з mail.ru. Вы яшчэ як патрабны Беларусі. Свядомыя грамадзяні-ўкраінцы таксама меркавалі, што іх — меннісасць, пакуль не сустрэліся на Майдане.

Юлій III, з tut.by. Мэлінхолія, яку вы апісваце ў сваім эсэ, гермтывічна і самаізоляваная. Калі вы перачытаеце гэта працэ піць гадоў, вы пераканаецеся, што гэтага на варта было друкавана. Пачынаць пісаць эсэ з варта з твораў пра іншых, а не пра сябе. Таксама эсэ звычайна большага памера.

Віктару Я. з Менску. Сыпсіу, пра які Вы просіце, надрукаваць як можам, зъ корыдыхных меркаванняў.

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМІ

Хто спагадае справе адраджэння нашага народа, нажай падтримае нашу працу і падпішаца на «Нашу Ніву».

З ІІІ Беларусі і Літвы (ад наших карэспандэнтаў)

З Менску

Толькі ў жыдоўскай харальнай сінагоге была паніхіда (экзекві) па Л.М. Талстым. Было і шмат хрысьціян.

Мікола Камароўскі

Лісты ў рэдакцыю

Пасылаю «Нашай Ніве» і ўсім лічыцца на супрацоўнікам сардэчнае, чыннае прывітынне з далёкай Украіні, куды закінула мяня доля. Тут, здзялока ад свайго Маткі-Беларусі, адзінай духоўнай сцяпкай з свайго роднага земляція збліжае газета «НН»: калі ле чытаеш, тады душой, здаецца, пералітаеш на беларускі пісок і глей, ў сваю родную вёску, дзе раздзяліся, правёў найлепшыя дні свайго жыцця...

Цыўё́рда веру, што наша родная Беларусь дачае ўсю сяячайлінейшых дзён у сваім цяжкім жыцці!

Янук Журба, Екацярынаслася (сёняння Днепрапрэтоўск. — «НН»)

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991 галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»: З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А. Лукшэвіч, У. Знамероўскі (1920), С. Дубаўец (1991—2000).

сакратар рэдакцыі Настя Бакшанская галоўны рэдактар Андрэй Дынько фотарэдактар Арцём Ліва нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко мастацкі рэдактар Сяргей Хараскі выдавец і заснавальнік Фонды выдавання «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАў:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.bn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» забавяжока. 12 пасоў фармат А2, 6 друк, арт. Друкарня РУП «Відбівач» «Беларусь Дон друку». Менск, пр. Ф. Скарняры, 79. Радзіцца не існуе адказнікі за замесці ракінг-абстракці. Кошт саборніка. Пасведчанне аб рэгістрацыі выдання №581 ад 4 ліпеня 1991 г. выданняе Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрас: Менск, вул. Калектарная, 20а, п/з 76. Р/р 30/152/2000012 у МГД ААТ «Белізвісбэнк», Менск, код 764. Наклад 3429.

Газета выдаецца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны друк 20.00 30.11.2005.
Замова № 6848.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а

№49. 3 снежня 1910